

Nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningen 5. – 10. trinn

Forord

På grunnlag av Stortingets behandling av St.meld. nr. 11 (2008-2009) *Læreren – rollen og utdanningen* og Innst.S. nr. 185 oppnevnte Kunnskapsdepartementet i mai 2009 et utvalg med mandat å utarbeide utkast til rammeplan i forskrifts form for de nye grunnskolelærer-utdanningene, som skal erstatte dagens allmennlærerutdanning fra høsten 2010. Utvalget fikk følgende medlemmer: Petter Aasen, Høgskolen i Vestfold (leder), Asta Balto, Samisk høgskole, Hans Jørgen Binningsbø, Høgskulen i Sogn og Fjordane, Knut Steinar Engelsen, Høgskolen Stord/Haugesund, Knut Patrick Hanevik, Høgskolen i Oslo/NRLU, Sven-Erik Hansén, Åbo Akademi, Kåre Heggen, Høgskulen i Volda/SPS, Jorunn Hegna, Høgås skole, Tore Isaksen, Drammen kommune, Berit Karseth, Universitetet i Oslo, Lise Iversen Kulbrandstad, Høgskolen i Hedmark, Vibeke Lundby, Universitetet i Tromsø, Vibeke Hammer Madsen, HSH, Elaine Munthe, Universitetet i Stavanger, Jorunn Dahl Norgård, Utdanningsforbundet, Ann Karin Orset, Høgskolen i Bodø, Frode Rønning, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Emilie Bjerke/Renate Mari Walberg, Studentenes Landsforbund.

Sekretariat for utvalget har vært Ingvild Marheim Larsen (leder), Hans-Jørgen Brucker, Ellen Rye og Inger Vederhus.

Etter en høringsrunde har Kunnskapsdepartementet fastsatt *forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1.- 7. trinn og 5.-10. trinn.*

Forskriften skal bidra til en enhetlig nasjonal oppbygging av grunnskolelærerutdanningene, uten at alle detaljene er nedfelt i denne. Rammeplanutvalget fikk derfor også i oppdrag å utvikle nasjonale retningslinjer for grunnskolelærerutdanningene ved hjelp av bredt sammensatte faggrupper. Sametinget er konsultert i arbeidet med retningslinjene.

Rammeplanutvalgets og faggruppenes tidsramme for arbeidet med nasjonale retningslinjer har vært knapp. Retningslinjene varierer med hensyn til omfang og konkretisering av faglige krav, faglig progresjon og differensiering mellom de to grunnskolelærerutdanningene.

Rammeplanutvalget legger derfor til grunn at retningslinjene må kunne revideres når institusjonene har vunnet erfaring med dem.

Oslo, 20. januar 2010

Petter Aasen

Utvalgsleder

Ingvild Marheim Larsen

Sekretariatsleder

Innhold

I FELLESE RETNINGSLINJER FOR GRUNNSKOLELÆRERUTDANNINGENE – ORGANISERING, STRUKTUR OG INNHOLD	6
1. Innledning.....	6
2. Institusjonelt ansvar og organisering	6
2.1 Institusjonelt samarbeid og mulighet for mobilitet	7
2.2 Internasjonalisering.....	7
2.3 Overgang til masterutdanning.....	7
3. Fag og innhold	8
3.1 Fagenes plassering i programmene.....	8
3.2 Utdanningenes innhold	8
3.3 Skolerelevante fag.....	10
3.4 Arbeidsmåter og vurderingsformer.....	10
3.5 Forskningsforankring.....	10
3.6 Bacheloroppgave.....	11
3.7 Praksisopplæring	11
4. Overgangsordninger mellom utdanningene	13
5. Fra nasjonale retningslinjer til programplan	14
II NASJONALE RETNINGSLINJER FOR FAG FOR GRUNNSKOLELÆRERUTDANNINGEN 5.-10. TRINN	15
6. Pedagogikk og elevkunnskap.....	16
6.1 Faget i lærerutdanningen.....	16
6.2 Pedagogikk og elevkunnskap 1.....	17
6.3 Pedagogikk og elevkunnskap 2.....	18
6.4 Pedagogikk og elevkunnskap 3.....	19
6.5 Pedagogikk og elevkunnskap 4.....	21
7. Praksisopplæringen	23
7.1 Praksisopplæringen i lærerutdanningen	23

7.2	Praksisopplæring for 1. studieår	24
7.3	Praksisopplæring for 2. studieår	25
7.4	Praksisopplæring for 3. og 4. studieår.....	26
8.	Norsk	28
8.1	Faget i utdanninga	28
8.2	Norsk 1.....	29
8.3	Norsk 2.....	31
9.	Matematikk	34
9.1	Faget i lærerutdanningen	34
9.2	Matematikk 1	34
9.3	Matematikk 2	36
10.	Engelsk.....	38
10.1	Faget i lærerutdanningen	38
10.2	Engelsk 1	38
10.3	Engelsk 2	40
11.	Fremmedspråk	43
11.1	Faget i lærerutdanningen	43
11.2	Fremmedspråk 1.....	43
11.3	Fremmedspråk 2	45
12.	Kroppsøving.....	47
12.1	Faget i lærerutdanningen	47
12.2	Kroppsøving 1	47
12.3	Kroppsøving 2	49
13.	Kunst og håndverk.....	51
13.1	Faget i lærerutdanningen	51
13.2	Kunst og håndverk 1.....	51
13.3	Kunst og håndverk 2	53

14.	Mat og helse	56
14.1	Faget i lærerutdanningen	56
14.2	Mat og helse 1	56
14.3	Mat og helse 2	58
15.	Musikk	60
15.1	Faget i lærerutdanninga	60
15.2	Musikk 1	60
15.3	Musikk 2	62
16.	Naturfag.....	65
16.1	Faget i lærerutdanningen	65
16.2	Naturfag 1.....	65
16.3	Naturfag 2.....	67
17.	Religion, livssyn og etikk.....	70
17.1	Faget i lærerutdanningen	70
17.2	Religion, livssyn og etikk 1.....	71
17.3	Religion, livssyn og etikk 2.....	73
18.	Samfunnsfag.....	75
18.1	Faget i lærerutdanningen	75
18.2	Samfunnsfag 1.....	75
18.3	Samfunnsfag 2.....	77

I FELLES RETNINGSLINJER FOR GRUNNSKOLELÆRERUTDANNINGENE – ORGANISERING, STRUKTUR OG INNHOLD

1. Innledning

Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn ligger til grunn for nasjonale retningslinjer. Forskriften gir de overordnede føringene for grunnskolelærerutdanningene.

De nasjonale retningslinjene er hjemlet i forskriften for grunnskolelærerutdanningene. Retningslinjene er utfyllende i forhold til forskriften og skal være førende for institusjonenes programplaner. Retningslinjene skal sikre en nasjonalt koordinert lærerutdanning som oppfyller kravene til kvalitet i grunnskolelærerutdanningene. Den enkelte institusjon skal utarbeide programplaner med bestemmelser om faglig innhold, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger. Institusjonenes programplaner skal være i samsvar med forskrift og nasjonale retningslinjer. Programplanen skal vedtas i institusjonens styre.

I retningslinjer for hvert fag er det formulert forventet læringsutbytte, som beskriver hva studentene skal kunne og være i stand til etter gjennomført emne. Læringsutbytte er formulert med utgangspunkt i de overordnede beskrivelsene i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, som beskriver hvilke kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse en kandidat skal ha på ulike nivå i utdanningsløpet.

Grunnskolelærerutdanningene skal være to klart definerte og differensierte utdanninger (jf. forskriften). Det er derfor utviklet to sett med retningslinjer for grunnskolelærerutdanningene.

2. Institusjonelt ansvar og organisering

Organiseringen av utdanningene skal fremme integrering av teori og praksis, faglig progresjon, gjennomgående profesjonsretting og forskningsforankring. Utdanningene skal legge til rette for samarbeid mellom lærerutdannere ved lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisopplæringen.

Institusjonene skal legge til rette for sammenheng mellom aktiviteter i lærerutdanningsinstitusjonen og i praksisopplæringen, og gjensidig forpliktende samarbeid mellom de to læringsarenaene. Innenfor rammen av en avtale mellom lærerutdanning og skoleeier skal programplanen koordinere opplæringen på de to læringsarenaene.

Fagene i lærerutdanningen skal være lærerutdanningsfag. Fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksis må koples tett sammen, både innholdsmessig og organisatorisk. Utdanningene skal organiseres som profesjonsutdanninger som gir sammenheng og progresjon i opplæringen.

Utdanningenes praksisforankring står sentralt når det gjelder å tydeliggjøre profesjonsrettingen i grunnskolelærerutdanningene.

Lærerutdanningene skal være forskningsbaserte. For å nå målet om gjennomgående forskningsforankring, skal alle undervisningsfag og skolerelevante fag og emner være forankret i et forskningsaktivt miljø. Med forskningsaktivt miljø menes at fagmiljøet må omfatte ansatte som selv er aktive forskere.

Lærerutdanningsinstitusjonen har ansvar for å vurdere om lærerstudentene er skikket for læreryrket. Dette er en helhetsvurdering av studenten som omfatter både faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger og vil foregå under hele studiet, jf. forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.

2.1 Institusjonelt samarbeid og mulighet for mobilitet

Mulighet for mobilitet mellom utdanningsinstitusjonene er et sentralt premiss for grunnskolelærerutdanningene. Lærestedene skal prioritere og profilere institusjonens fagtilbud, samtidig som studentenes ønsker om fagsammensetning ivaretas gjennom institusjonelt samarbeid. Studentene skal kunne søke om overgang fra en institusjon til en annen etter både 2. og 3. studieår.

Sammen skal utdanningsinstitusjonene innen regionen, eventuelt i samarbeid med institusjoner i andre regioner, tilby den fulle bredden av fag i grunnskolelærerutdanningene.

2.2 Internasjonalisering

Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for et internasjonalt semester innenfor 4-årig grunnskolelærerutdanning. I utformingen av lokale programplaner må den enkelte institusjon innpasse internasjonalt semester. Programplanen og undervisningen skal også tilrettelegge for internasjonalisering ved lærestedet, for eksempel i form av internasjonale og flerkulturelle dimensjoner i studiet, engelskspråklig pensum og utenlandske gjesteforskere/forelesere.

2.3 Overgang til masterutdanning

Strukturen for begge grunnskolelærerutdanningene sikrer mulighet for å søke overgang til master etter 3. studieår. Institusjonene må tidlig i utdanningsløpet gjøre studentene kjent med opptakskrav til masterutdanning, slik at de er klar over hvilke valgmuligheter de har innenfor de første tre studieårene dersom de ønsker opptak til masterutdanning etter 3. studieår.

Hovedregelen om antall undervisningsfag kan fravikes dersom kandidatene søker masterutdanning etter bachelorgrad/tre år.

3. Fag og innhold

3.1 Fagenes plassering i programmene

Forskriften angir hvilke fag som er obligatoriske i de to utdanningsløpene og omfanget av disse. I tillegg gir forskriften føringer for omfanget av valgfrie fag. Plassering av fag ut over det som er gitt i forskriften skal framgå av institusjonenes programplaner.

I grunnskolelærerutdanningen for 1.-7. trinn vil undervisningsfag nevnt under 1.-2. studieår i forskriften være et annet fag enn norsk og matematikk. I 3. studieår er undervisningsfaget enten et nytt fag på 30 studiepoeng eller ytterligere 30 studiepoeng i norsk, matematikk eller undervisningsfaget fra de første to studieårene.

Forskriften fordeler studiepoeng per år. Institusjonene fordeler studiepoengene i fagene per semester. 15 studiepoeng er minste studiepoenggivende enhet i grunnskolelærerutdanningene.

3.2 Utdanningenes innhold

Læreryrket er et krevende og komplekst yrke i et samfunn som preges av mangfold og endring. Grunnskolelærerutdanningene skal kvalifisere for å utøve omfattende og sammensatte oppgaver.

Innholdet i fag og praksisopplæring er spesifisert i de fagspesifikke retningslinjene. I tillegg må institusjonene sikre at følgende perspektiv ivaretas i grunnskolelærerutdanningene:

Faglig kompetanse: I tillegg til at fagene skal gi studentene solide faglige kunnskaper, skal alle undervisningsfag omfatte *fagdidaktikk* og kunnskap om *varierte arbeidsmåter i fagene* og den teoretiske bakgrunnen for disse. Undervisningen i fagene skal være *forskningsbasert* (se 3.5).

Differensiert lærerutdanning: Fagene i grunnskolelærerutdanningene skal være differensierte mot de trinnene utdanningen kvalifiserer for. I utdanningen for trinn 1–7 skal hovedvekten legges på begynneropplæring og fag på barnetrinnet, mens utdanningen for trinn 5–10 skal legge hovedvekt på spesialisering og fordypning i fag. De to utdanningsløpene skal sikre kompetanse for alle årstrinn som utdanningen retter seg mot.

Integrert lærerutdanning: Alle fag i grunnskolelærerutdanningene har ansvar for å gi studentene identitet som lærer. Pedagogikk og elevkunnskap skal være det samlende faget for utøvelsen av lærerrollen. Pedagogikk og elevkunnskap har også spesielt ansvar for å integrere teori og praksis. Den lærerfaglige plattformen som identifiserer og tematiserer grunnleggende og felles utfordringer, som verdier, formål, arbeids- og vurderingsformer, må skapes i samarbeid mellom pedagogikk og elevkunnskap, undervisningsfagene og praksisopplæringen.

Danning: Ved siden av å utdanne lærere med solid faglig kompetanse, har høyere utdanningsinstitusjoner også ansvar for å legge til rette for en dannelsesprosess. Det betyr blant annet å utvikle etiske og historiske perspektiver på egen yrkesrolle og kritiske perspektiv på lærer-

profesjonens samfunnsrolle. Kommende lærere må også ha god forståelse for globale spørsmål og bærekraftig utvikling.

Det flerkulturelle perspektivet: Internasjonalisering av samfunns- og arbeidsliv forutsetter språk- og kulturkunnskap og internasjonale erfaringer. Lærere må ha kunnskap om og forståelse for det flerkulturelle samfunn. Det innebærer oppmerksomhet om kulturelle forskjeller, og ferdigheter til å håndtere disse som en positiv ressurs. Kunnskap om menneskerettighetene og om urfolks rettigheter er sentralt i denne sammenheng. Den globale, internasjonale og flerkulturelle orienteringen må derfor prege lærerutdanningene.

Samiske forhold og samiske elevers rettigheter: Grunnskolelærerutdanningene skal kvalifisere studentene for å ivareta opplæring om samiske forhold, samiske barns rettigheter og det samiske folket som anerkjent urfolk. Samisk kultur og samfunnsliv er en viktig del av den felles kulturarven. Opplæring for samiske elever står i en særstilling i norsk grunnopplæring. Lærerstudenter må derfor få kunnskap om det samiske innholdet i de nasjonale læreplanene for grunnopplæringen og om rettighetene for samiske elever.

Tilpasset opplæring: Retten til tilpasset opplæring er forankret i opplæringsloven. Tilpasset opplæring kjennetegnes ved variasjon, for eksempel gjennom arbeidsoppgaver, lærestoff, intensitet i opplæringen, organiseringen av opplæringen, læremidler og arbeidsmåter. Lærere må kunne tilpasse opplæringen i forhold til mangfoldet i elevgruppen. Institusjonene må sikre at kunnskap om tilpasset opplæring blir ivaretatt i alle fag.

Vurdering: Lærere må kunne utvikle og kommunisere tydelige mål for opplæringen, vurdere elevenes læringsutbytte, gi elevene faglig relevante tilbakemeldinger og legge til rette for elevenes egenvurdering. Programplanen skal derfor legge til rette for at studentene får opplæring i å analysere og vurdere elevenes læringsprosesser og resultater, og i å gi læringsstøttende tilbakemeldinger. Lærere skal kunne vurdere elevenes læringsutbytte både med og uten karakterer, og begrunne vurderingen. Lærere må også forstå og bruke resultater fra ulike prøver, kartleggingsverktøy og kvalitetsvurderingssystemer i oppfølging av elevenes læring.

Grunnleggende ferdigheter: De grunnleggende ferdighetene – å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne og å kunne bruke digitale verktøy – er både en forutsetning for utvikling av fagkunnskap og en del av fagkompetansen i alle fag. Hvert enkelt fag har ansvar for at studentene får kunnskap om hvordan de kan jobbe med elevenes utvikling av de grunnleggende ferdighetene i faget. Pedagogikk og elevkunnskap skal legge til rette for at studentene tilegner seg en teoretisk overbygning om grunnleggende ferdigheter, som forutsetning for arbeidet med disse i ulike fag.

Når det gjelder de grunnleggende ferdighetene å kunne lese, skrive og å kunne uttrykke seg muntlig er dette ferdigheter av grunnleggende betydning for læring generelt. I grunnskolelærerutdanning 1-7 er det etablert en arbeidsdeling mellom pedagogikk og elevkunnskap og norsk

når det gjelder disse ferdighetene i retningslinjene for de to fagene. I grunnskolelærerutdanning 5-10, der norsk ikke er obligatorisk, har pedagogikk og elevkunnskap et større ansvar for innføringen i grunnleggende ferdigheter med vekt på området språk og læring.

Perspektivene over må ivaretas ved utarbeidelse av programplaner for den enkelte institusjon.

Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene definerer i tillegg noen *obligatoriske tema* i grunnskolelærerutdanningene gjennom beskrivelser av læringsutbytte i § 2. Temaene er også integrert i retningslinjene for fag og skal ivaretas i institusjonenes programplan. Den enkelte institusjon kan organisere obligatoriske tema som kurs, dersom de finner det hensiktsmessig.

3.3 Skolerelevante fag

Skolerelevante fag er i forskriften lagt til 4. studieår. Med skolerelevante fag menes fag som er relevante for undervisning i grunnskolen og som tilbys av lærerutdanningene, men som ikke er undervisningsfag i skolen. Skolerelevante fag må være rettet mot funksjoner og oppgaver som grunnskolen skal ivareta. Hva som kan være skolerelevante fag kan endres over tid.

Lærerutdanningsinstitusjonene avgjør selv hvilke fag som skal godkjennes som skolerelevante fag ut fra føringen om at faget skal være rettet mot funksjoner og oppgaver i grunnskolen.

3.4 Arbeidsmåter og vurderingsformer

Institusjonene har ansvar for at studentene møter varierte arbeidsmåter og formative og summative vurderingsformer i utdanningen.

3.5 Forskningsforankring

I tråd med lov om universiteter og høyskoler skal grunnskolelærerutdanningene være forskningsbaserte. Utdanningenes forskningsforankring skal være både implisitt og eksplisitt. Det innebærer at utdanningsprogrammene skal formidle og engasjere studentene i vitenskapelige arbeidsformer, kritisk tenkning og anerkjent, forskningsbasert kunnskap. Forskningsbaserte læringsprosesser skal fremme studentenes selvstendighet, analytiske ferdigheter og kritisk refleksjon slik at de som lærere kan ta i bruk ny kunnskap og videreutvikle både seg selv, sitt yrke og sin arbeidsplass etter endt utdanning. Det innebærer også at studentene gjennom bacheloroppgaven skal få innføring i vitenskapsteori og metode og selv gjennomføre et selvstendig og forskningsbasert skriftlig arbeid.

Grunnskolelærerutdanningene skal gi framtidige lærere kompetanse til å nyttiggjøre seg forskning i utøvelsen av læreryrket. Kandidatene må derfor ha ferdigheter som gjør dem i stand til å finne, forstå, vurdere og bruke forskning. Gjennom møtet med forskning skal studentene utvikle evne til kritisk refleksjon over egen og skolens kollektive praksis, til å samhandle og til å ta i bruk ny kunnskap.

Den som underviser i lærerutdanningene bør selv være aktiv forsker eller være del av et fagmiljø der det forskes og publiseres på områder som er relevante for grunnskolelærerutdanningene og læreryrket. Lærerutdanning som profesjonsutdanning bør utvikles gjennom kontinuerlig og systematisk forskning.

3.6 Bacheloroppgave

Bacheloroppgaven er lagt til faget pedagogikk og elevkunnskap i det 3. studieåret. Oppgaven skal være profesjonsrettet. Det innebærer at den skal knyttes til praksisfeltet eller andre sider ved skolens virksomhet. Tematisk skal bacheloroppgaven forankres i studentenes undervisningsfag de tre første årene og/eller i faget pedagogikk og elevkunnskap.

Ulike faggrupper i grunnskolelærerutdanningene må samarbeide om bacheloroppgaven og studentenes valg av tema vil være bestemmende for hvem som veileder.

Innføring i vitenskapsteori og metode skal i særlig grad knyttes til arbeidet med bacheloroppgaven. Arbeidet med oppgaven og innføring i vitenskapsteori og metode skal utgjøre 15 studiepoeng av faget pedagogikk og elevkunnskap. Oppgaven skal bidra til å koble teori og praksis. Det skal gis karakter på bacheloroppgaven som skal framgå av kandidatenes vitnemål.

3.7 Praksisopplæring

Praksis skal være en integrert del av alle fagstudier i grunnskolelærerutdanningene. Forskriften definerer de overordnede rammene for praksisopplæringen. Omfanget av praksisopplæringen er satt til minimum 100 dager i grunnskolen, minimum 60 dager i løpet av de to første studieårene, og minimum 40 dager i løpet av de to siste studieårene. Praksisdagene kan deles opp, slik at de for eksempel tas som halve dager. Ved slike oppdelinger påligger det institusjonen et ansvar for å sørge for at det likevel gis tilbud om praksis som tilsvarer 100 hele dager totalt. Det enkelte lærested kan gi praksisopplæringen større omfang. Forberedelse og etterarbeid til praksis skal ikke inngå i de 100 dagene.

Ut over at det skal være praksis i alle studieårene, fordeler institusjonene selv dagene innenfor disse periodene. Lærestedene må tilrettelegge for at studenter som bytter lærested fra 3. til 4. studieår, får de nødvendige 100 dager med praksis og at de ulike temaene i praksisplanen er dekket.

Praksis skal være relevant for og integrert i fagene, og er å betrakte som en læringsarena på linje med undervisning ved lærerutdanningsinstitusjonene. Institusjonene skal sikre at studentene får undervise i fag som de har hatt opplæring i.

I henhold til forskriften skal praksisopplæringen være veiledet, vurdert og variert. Veiledning og vurdering av studenter i praksisopplæringen er et felles ansvarsområde for faglærerne i lærer-

utdanningene (både lærere i undervisningsfag og pedagogikk og elevkunnskap), praksislærer og rektor. Praksis vurderes etter skalaen bestått/ikke bestått ved slutten av hvert studieår. Vurderingen skal støtte opp om læring og utvikling hos den enkelte student. Institusjonenes eksamensforskrift fastsetter hvor mange ganger en student kan gjennomføre en praksisperiode. Institusjonene bør harmonisere konsekvensen av ikke bestått praksis med forskrift for skikkethetsvurdering.

Helhetlig og sammenhengende lærerutdanning, sammenbindingen av teori og praksis og samarbeid om veiledning og vurdering, forutsetter at faglærerne i lærerutdanningen også deltar i deler av praksisopplæringen.

Variert praksisopplæring innebærer at studentene skal ha praksis på de ulike trinnene som utdanningen kvalifiserer for, og i tillegg at den skal være knyttet til ulike sider ved læreryrket, som planlegging og gjennomføring av undervisning, ledelse av læringsarbeid i skolen, kollegasamarbeid, vurderingsarbeid, elevsamtaler, foreldresamarbeid, læreplanarbeid med mer.

Krav til organisering av praksisopplæringen

- Lærerutdanningsinstitusjonene har ansvar for innhold, kvalitet og vurdering i praksis og for progresjon mellom praksisperiodene.
- Utdanningsinstitusjonen skal organisere praksisopplæringen slik at det legges til rette for samarbeid med praksisskolen, som gir helhet og sammenheng i studentenes opplæring og bidrar til utvikling av både lærerutdanningsinstitusjonens undervisning og praksisskolen.
- Lærerutdanning og praksisskole må etablere et langsiktig samarbeid om undervisningsopplegg i praksisopplæringen og lærerutdanningsfagene. Samarbeidet må involvere både fagmiljøene på lærerutdanningsinstitusjonen, praksisskolene og studenter. Samarbeidet må formaliseres som et trepartsamarbeid. Samarbeidet må omfatte utveksling av kunnskap og lærekrefter på en måte som sikrer at aktivitets- og utviklingsoppgaver i praksisfeltet trekkes inn i praksisforberedelsene i lærerutdanningsfagene. Praksisopplæringen skal organiseres gjennom formelle avtaler mellom lærerutdanningsinstitusjon, skoleeier og rektor ved den enkelte praksisskole.
- Praksisskolens rektor har det overordnede ansvaret for praksisopplæringen ved skolen og skal sørge for at det legges gode rammer for praksisopplæringen. Rektor skal delta i aktuelle samarbeidsfora mellom lærerutdanning og skole.
- Praksislæreren skal ha gjennomgått videreutdanning i praksisveiledning på minimum 15 studiepoeng eller forpliktet seg til å starte opplæring i praksisveiledning. Lærerutdanningsinstitusjonene må ha et samlet tilbud på minst 30 studiepoeng i praksisveiledning.

- Praksisskolen skal organisere praksisopplæringen i tråd med lærerutdanningens programplaner. Faget pedagogikk og elevkunnskap har et særlig ansvar for å tilrettelegge for integrasjon av teori og praksis i grunnskolelærerutdanningene. Retningslinjer for pedagogikk og elevkunnskap og praksis er derfor tematisk koordinert.
- Praksisopplæringens innhold og rammebetingelser skal evalueres underveis i studieåret og ved studieårets slutt. Kvalitetssikring av praksisskoler, praksislærere og praksisopplæringen skal innarbeides i institusjonenes kvalitetssystem.

Avtaleverk om samarbeid om praksisopplæringen

Samarbeidet mellom lærerutdanningsinstitusjon og praksisskole skal nedfelles i en eller flere avtaler (partnerskoleavtale(r)) mellom utdanningsinstitusjon og skoleeier.

Avtalen(e) skal inneholde følgende punkter:

- Varighet
- Formål
- Rammer
 - Lærestedenes programplan
 - Forskrift for skikkethetsvurdering
- Partnerskolens ansvar
 - Skoleeiers, rektors og praksislærers ansvar og oppgaver
 - Organiseringen av praksisopplæringen ved den enkelte skole
 - Tidsbruk
- Lærerutdanningsinstitusjonens ansvar
 - Rolle- og oppgavefordeling internt ved utdanningsinstitusjonen
- Samarbeidsfora
- Gjensidig kompetanseutvikling
- Retningslinjer for gjensidig evaluering
- Godtgjøring for praksisopplæringen (jf. gjeldende avtaleverk)

4. Overgangsordninger mellom utdanningene

Grunnskolelærerutdanningene er definert som to utdanninger. Studenter som ønsker overgang til den andre utdanningen, må søke ordinært opptak til nytt løp (1.-7. eller 5.-10. trinn), og kan deretter søke om godskriving/innpassing av tidligere avlagte fag og/eller emner. Omfanget av godskriving kan variere, avhengig av hvor store deler av tidligere gjennomførte fag som er felles i de to utdanningene.

Overgangsmulighetene må baseres på antall studieplasser lærestedet har i de to grunnskolelærerutdanningene og må ikke forskyve forholdstallet mellom de to.

Godskriving og forhåndsgodkjenning av annen utdanning er hjemlet i Lov om universiteter og høyskoler, Kap. 3 § 3-4 og § 3-5.

5. Fra nasjonale retningslinjer til programplan

Nasjonale retningslinjer skal være førende for institusjonenes programplaner. I retningslinjene for fagene kommer differensieringen mellom de to grunnskolelærerutdanningene i varierende grad til uttrykk. Når institusjonene utarbeider programplaner, må innholdet i planene for fag være relevant for de trinnene utdanningen retter seg mot.

**II NASJONALE RETNINGSLINJER FOR FAG FOR GRUNNSKOLELÆRER-
UTDANNINGEN 5.-10. TRINN**

6. Pedagogikk og elevkunnskap

6.1 Faget i lærerutdanningen

Pedagogikk og elevkunnskap er et overordnet profesjonsfag i lærerutdanningen. Det skal være samlende og skal utgjøre den lærerfaglige plattformen i grunnskolelærerutdanningen sammen med de andre fagene og praksisopplæringen. Kjernen i faget er hvordan oppdragelse og undervisning kan bidra til alle elevers faglige, sosiale og personlige læring og utvikling. Bevissthet om kulturell variasjon i oppdragelsen vil være avgjørende i møtet med samiske og andre minoritetsspråklige elever, der man tar hensyn til både det særskilte og det som er felles for alle barn og unge i Norge. Faget skal gi et grunnlag for praktisk-pedagogisk virksomhet og være et kulturfag som kopler perspektiv på historie, kultur og politikk med oppdragelse, utdanning og danning. Faget skal synliggjøre de spenninger og den kompleksiteten som finnes i læreryrket. Forankring i forskningsbasert kunnskap og vitenskapelig tenkning er en forutsetning for alle emnene i faget.

Pedagogikk og elevkunnskap skal gi innsikt i skolens oppgaver, organisasjon, formål og mandat, samt det normative og kunnskapsmessige grunnlaget for læreres virksomhet. Faget skal bidra til kandidatenes forståelse av de grunnleggende ferdighetene som sentrale elementer i elevenes læring.

Faget skal handle om lærerens ferdigheter i å lede klasser og undervisningsforløp slik at alle elever har utbytte av læringsarbeidet. Faget skal gå inn på sentrale spørsmålsstillinger som gjelder undervisningens mål, form og innhold og de konkrete praktiske utfordringene i læreryrket.

Pedagogikk og elevkunnskap skal utvikle kandidatenes relasjonelle kompetanse i møte med alle elever, foresatte og kolleger, og skal gi forutsetninger for hvordan lærere selvstendig og i samarbeid med andre kan håndtere sammensatte utfordringene i ulike undervisningssituasjoner for å myndiggjøre sine elever. Det skal gi grunnlag for kritiske analyser av de utfordringer samfunn, kultur og politikk representerer for lærerrollen og for virksomheten i skolen.

Det skal være en nær kobling mellom innhold og arbeidsmåter i pedagogikk og elevkunnskap og praksisopplæringen. En felles overordnet ramme for dette samarbeidet vil det første året være innføringen i lærerarbeidet, det didaktiske møtet mellom elev, lærer og lærestoffet. I andre studieår skal samarbeidet konsentreres om utfordringene elevmangfoldet representerer for arbeidet i skolen. I tredje studieår skal innsikt i skolen som organisasjon og samarbeid med kolleger, foresatte og andre sentrale instanser utenfor skolen være et felles sentrum. I tillegg forutsettes det et tett samarbeid om bacheloroppgaven både med praksisopplæringen og med utdanningens faglærere.

6.2 Pedagogikk og elevkunnskap 1

Presentasjon av emnet (15 stp)

Lærers tilrettelegging for elevenes læring og utvikling

Emnet setter søkelyset på læreres arbeid i møte med eleven, elevgruppen og lærestoffet. Hovedfokus er planlegging, gjennomføring og vurdering av læringsarbeidet. Betydningen av læreres handlinger for å lede, stimulere, variere, aktivisere og gi læringen retning for alle elever på 5. -10. trinn står sentralt, og er hovedområdet for samarbeidet med praksisopplæringen.

Læringsutbytte for Pedagogikk og elevkunnskap 1

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om klasseledelse, varierte arbeidsmåter og vurderingsformer i skolen
- har kunnskap om læring og læreprosesser og utfordringer i læringsarbeidet for ulike grupper av elever
- har kunnskap om de grunnleggende ferdighetene som basis for læring og hvordan disse kan utvikles
- har kunnskap om bruk av digitale verktøy
- har kunnskap om sammenhenger mellom lærers ledelse av læringsarbeid, utvikling av et godt læringsmiljø og et inkluderende læringsfellesskap
- har kunnskap om innholdet i og begrunnelsene for de sentrale styringsdokumentene som regulerer skolens virksomhet og om utfordringer som ligger i realiseringen av intensjonene i dem
- har kunnskap om grunnleggende profesjonsetiske prinsipper og dilemmaer som regulerer undervisning og læring i skolen
- har kunnskap om systematisk observasjon av elevenes læringsarbeid

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, lede, variere og vurdere læringsarbeid
- kan legge til rette for progresjon i elevenes læring og utvikling av grunnleggende ferdigheter
- kan forklare relasjoner mellom faglig innhold, arbeidsmåter og vurdering
- kan legge til rette for læring og vurdering for læring i elevfellesskapet
- kan vurdere ulike læremidler og reflektere over didaktiske muligheter med bruk av IKT

- kan gjennomføre læreplananalyse med vekt på de grunnleggende ferdighetene

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan vurdere, veilede og gi omsorg til den enkelte elev
- kan legge til rette for gjensidig ansvar og utholdenhet i læringsarbeidet
- kan forstå sammenhenger mellom relevant forskning og muligheter i pedagogisk praksis

6.3 Pedagogikk og elevkunnskap 2

Presentasjon av emnet (15 stp)

Emnet har den lærende eleven i sentrum. Hovedfokuset er tilrettelegging av læringsprosesser for enkeltelever innenfor et stort elevmangfold der hver enkelt elev med sine unike personlige, sosiale og kulturelle forutsetninger for læring, er en del av skolens fellesskap. Emnet vektlegger flerspråklighet som et område i lærerens tilrettelegging av opplæringen.

Utfordringene som elevmangfoldet gir for undervisning og læring er hovedområdet for samarbeidet med praksisopplæringen.

Læringsutbytte for pedagogikk og elevkunnskap 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om mangfoldet i familieformer og barns og unges oppvekst, utvikling og læring i ulike sosiale, språklige, religiøse og kulturelle kontekster
- har kunnskap om variasjoner i kjønnsidentitet og likheter og forskjeller i gutter og jenters oppvekstbetingelser
- har kunnskap om hvilke utfordringer og muligheter skolen står over for når det gjelder elever med særskilte behov for tilrettelagt opplæring
- har kunnskap om elever med flerkulturell og flerspråklig bakgrunn
- har kunnskap om barn i sorg og krise, overgrep mot barn og andre vanskelige livssituasjoner som barn kan komme i
- har kunnskap om medias påvirkning av barn og ungdom og om barn og unges aktive deltakelse i ulike mediesamfunn
- har kunnskap om verdier, interesser og normer i ulike ungdomskulturer og den betydning dette har for ungdoms identitet

- har kunnskap om hvordan grunnleggende ferdigheter støtter opp under elevenes forståelse av egne læringsprosesser og blir viktige redskap i elevenes strategier for læring
- har kunnskap om innholdet i og begrunnelsene for de sentrale nasjonale og internasjonale reguleringene som gjelder elever og deres rettigheter

FERDIGHETER

Studenten

- kan formidle og anvende kunnskaper om barn og unges utvikling og analysere de pedagogiske konsekvensene dette kan ha for arbeidet i skolen
- kan bidra til at alle elever får utvikle sine grunnleggende ferdigheter i muntlig, lesing og skriving for å gjøre dem i stand til å møte skolens og samfunnets utfordringer
- kan legge til rette for elevenes læring med utgangspunkt i kunnskap om elevrelasjoner, kommunikasjon, samhandling og gruppeprosesser
- kan analysere elevenes læringsstrategier og læringsutbytte ved hjelp av ulike vurderingsformer og kartleggingsmetoder og trekke konsekvenser for arbeidet med læringen
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan gjennomføre læringsrettet tilbakemelding
- kan analysere populærkulturelle medieuttrykk og knytte dette opp til barn og unges identitetskonstruksjon

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse for betydningen av skolens rammefaktorer når det gjelder elevenes læring
- kan på et reflektert og faglig grunnlag etablere og være i dialog med elevene og deres foresatte om elevenes faglige, personlige og sosiale læring og utvikling

6.4 Pedagogikk og elevkunnskap 3

Presentasjon av emnet (15 stp)

Utvikling av lærerens profesjonelle rolle og identitet

Emnet bygger på de to første emnene og omhandler endringer i lærer- og elevrollen i et historisk, filosofisk, samfunnsmessig og internasjonalt perspektiv. Dette innebærer kunnskap om skolen som organisasjon, profesjonelt utviklingsarbeid og profesjonsetisk bevissthet som grunnlag for læreres samarbeid med kolleger, foresatte og ulike instanser. Dette er også hovedområdet for samarbeidet med praksisopplæringen.

Læringsutbytte for pedagogikk og elevkunnskap 3

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om skolen som kompleks organisasjon, rammebetingelser og styringsstruktur, om samarbeidet med kommende kolleger i skolen, elever, foresatte og relevante instanser utenfor skolen og betydningen det har for elevenes læring og utvikling
- har kunnskap om sosialt, språklig, kulturelt og religiøst mangfold for å støtte elevenes læring i en inkluderende skole preget av dialog, toleranse og respekt for den enkelte
- har kunnskap om fellesskapets betydning for elevenes læringsprosesser
- har kunnskap om hvordan konflikter og mobbing kan forebygges og håndteres
- har kunnskap om overgangen mellom barnetrinn og ungdomstrinn og ungdomstrinn og videregående skole
- har kunnskap om sentrale faser og strategier i skolens historiske utvikling, og om skolens og utdanningens mandat og funksjon til ulike tider i Norge
- har kunnskap om demokrati, dannelse og utvikling av identitet, og betydningen dette har for skolens virksomhet i en internasjonalsert verden
- har kunnskap om skolen som institusjon i samfunnet, og forstår samarbeidsprosesser på ulike nivå for best mulig å legge til rette for elevenes læring

FERDIGHETER

Studenten

- kan ut fra kunnskap om sosiale systemer kritisk analysere samhandlinger i klasser og grupper av elever og fatte beslutninger som stimulerer elevenes læring
- kan stimulere til forståelse av demokrati og til demokratisk deltakelse og treffe begrunnede verdivalg
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere utviklingssamtaler
- kan reflektere over didaktiske, fagdidaktiske og skolefaglige spørsmål knyttet til elever med ulik bakgrunn i lys av arbeidet med de grunnleggende ferdigheter
- kan legge til rette for estetisk opplevelse, erfaring og erkjennelse
- kan nyttiggjøre seg lokalt arbeids-, kultur- og samfunnsliv i elevenes læreprosesser

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan aktivt forholde seg til hvordan profesjonelle verdivalg påvirker elevenes læringsarbeid og kan kommunisere og analysere profesjonsetiske utfordringer både med hjemmet, kolleger og andre samarbeidspartnere
- kan fremme dialog, gjensidig toleranse og respekt i læringsfellesskap preget av språklig og kulturelt mangfold
- har innsikt i lærerrollens utvikling og de utfordringer læreren står overfor som oppdrager i et pluralistisk og internasjonalisert samfunn

6.5 Pedagogikk og elevkunnskap 4

Presentasjon av emnet (15 stp)

Bacheloroppgave, vitenskapsteori og forskningsmetode

Bacheloroppgaven skal være et selvstendig og forskningsbasert skriftlig arbeid der kandidatene skal formulere og svare på en valgt problemstilling. Oppgaven skal knyttes til praksisopplæringen eller andre sider ved skolens virksomhet. Det innebærer at problemstillingen skal reflektere sentrale praktiske, faglige og/eller pedagogiske utfordringer i grunnskolens virksomhet. Hensikten med oppgaven er å gi en helhetlig og sammenhengende framstilling og refleksjon om sentrale spørsmål i profesjonsutøvelsen.

Læringsutbytte for pedagogikk og elevkunnskap 4

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om sentrale vitenskapsteoretiske spørsmålsstillinger i utdanningsforskning
- har innsikt i sentrale spørsmål knyttet til forskningsmetoder med relevans for studier av virksomhet i og omkring skolen
- har kunnskap om sentrale praktiske, faglige og pedagogiske utfordringer i grunnskolens virksomhet som er utviklet gjennom bacheloroppgaven
- har inngående kunnskap om det emnet som den enkelte har fordypet seg i gjennom bacheloroppgaven

FERDIGHETER

Studenten

- kan kritisk analysere relevant forskning om læringsarbeid og hvilken betydning denne kan ha for undervisningen og for alle elevers læring
- kan planlegge og delta i utviklings- og endringsprosesser i skolen, og kan kritisk vurdere disse i etterkant
- kan anvende vitenskapsteoretisk og metodisk kunnskap i utformingen av en egen bacheloroppgave
- har tilegnet seg ferdigheter i akademisk skriving

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan vise et faglig engasjement i viktige spørsmål om skole og opplæring, og på et forskningsmessig grunnlag kunne analysere og formidle et sammensatt fagstoff på en overbevisende måte
- kan selvstendig forholde seg til forskningsetiske problemstillinger

7. Praksisopplæringen

7.1 Praksisopplæringen i lærerutdanningen

Praksisopplæringen har en integrerende funksjon i grunnskolelærerutdanningene. Dette forutsetter samarbeid mellom praksislærere, studenter og faglærere.

Det er beskrevet forventet læringsutbytte i praksisopplæringen etter 1., 2. og 4. studieår for hver av grunnskolelærerutdanningene. I tillegg er det definert ulike hovedtema for praksisopplæringen. I første studieår er lærerrollen, lærerarbeidet og det didaktiske møtet mellom elev, lærer og lærestoffet hovedtema. I andre studieår er eleven og elevmangfoldet hovedtema. I tredje og fjerde studieår er skolen som organisasjon, det profesjonelle fellesskapet og samarbeid med foresatte og andre sentrale instanser utenfor skolen hovedtema. Disse tilsvarer hovedtemaer for det enkelte studieår i pedagogikk og elevkunnskap. Det skal være en nær kobling mellom innhold og arbeidsmåter i pedagogikk og elevkunnskap og praksisopplæringen. Hovedfokus på temaene skal sikre en gradvis innføring i ulike sider ved læreryrket, progresjon i opplæringen og sammenheng med undervisningen i pedagogikk og elevkunnskap og andre fag. Hovedtemaene er felles for grunnskolelærerutdanningene.

Selv om retningslinjene skisserer et hovedtema for hvert studieår, vil studentene i praksis møte alle disse temaene gjennom hele utdanningsløpet. Det didaktiske møtet vil være et gjennomgående tema i alle fire studieår.

Praksis skal være en arena for systematisk læring og øvelse ved at praksislærer i samarbeid med lærerutdanningsinstitusjonen tilrettelegger for læring og øvingssituasjoner for studentene. Studentene skal første året planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning under veiledning av praksislærere og faglærere i lærerutdanningen, og i samarbeid med medstudenter, før de etter hvert tar mer selvstendig ansvar for å kunne planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning. Dette prinsippet gjelder alle typer aktiviteter eller oppgaver som studentene skal praktisere og øve seg på i praksis. Læringsutbytteformuleringene må forstås i lys av progresjonen i praksisopplæringen.

Grunnskolelærerutdanningene er grunnutdanninger. Læringsutbytte i de ulike studieårene må vurderes på denne bakgrunn. Gjennom utdanningen skal det tilrettelegges for progresjon i forhold til forventet læringsutbytte tidlig i studiet. Gjennom veiledning av nyutdannede lærere, praktisk yrkesutøvelse, kollegialt samarbeid og videreutdanning, vil lærerkompetansen utvikles videre innenfor de hovedtemaer som studentene møter gjennom praksisopplæringen i grunnutdanningen.

7.2 Praksisopplæring for 1. studieår

Presentasjon av emnet

I første studieår er hovedtemaet for praksisopplæringen lærerrollen, lærerarbeidet og lærerens tilrettelegging for læring av fag for 5. – 10. trinn. Dette omhandler:

- Utvikling av egen læreridentitet
- Lærerarbeidet i møte med elever på 5. – 10. trinn, elevgrupper og klasser
- Læringsledelse i møte med elever; ledelse av, rutiner og regler for læringsarbeidet
- Planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning
- Læringsrettet vurdering
- Aktuelle kartleggingsverktøy

Læringsutbytte for 1. studieår

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om lærerens rolle
- har kunnskap om læring, læreprosesser, arbeidsmåter, læremidler og vurderingsformer
- har kunnskap om grunnleggende ferdigheter som grunnlag for læring
- har kunnskap om observasjonsmetoder

FERDIGHET

Studenten

- kan sammen med andre planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning
- kan legge til rette for utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter i arbeidet med fagene
- kan bruke ulike arbeidsmåter og læremidler i undervisningen tilpasset 5. – 10. trinn
- kan med utgangspunkt i relevant teori velge og bruke aktuelle kartleggingsverktøy i opplæringen
- kan bruke vurdering som del av læringsarbeidet og legge til rette for elevenes egenvurdering
- kan observere og lede elevers læringsarbeid

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan diskutere undervisning og læring, fag og elever i lys av profesjonelle og yrkesetiske perspektiver
- kan vurdere egen og andres praksis med referanse til teori og forskning
- kan håndtere ulike typer tilbakemeldinger

7.3 Praksisopplæring for 2. studieår

Presentasjon av emnet

Hovedtemaet for praksisopplæringen i andre studieår er eleven i 5. – 10. trinn, elevmangfoldet og elevenes møte med skole og fag. Dette omhandler:

- Elevenes faglige, sosiale, kulturelle og personlige læring og utvikling på 5. – 10. trinn
- Inkluderende læringsfellesskap
- Variert og tilpasset opplæring, ulike arbeidsmåter
- Lærerarbeid og læringsledelse i flerkulturelle klasserom og i møte med elever med spesielle behov
- Klasseromskunnskap/kunnskap om ulike læringsarenaer

Læringsutbytte for 2. studieår

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om elevenes utvikling og bakgrunn som utgangspunkt for læring
- har kunnskap om elevvariasjoner og tilpasset opplæring
- har kunnskap om kulturelt mangfold og flerspråklighet
- har kunnskap om kommunikasjon, samhandling og gruppeprosesser

FERDIGHETER

Studenten

- kan utvikle mål for opplæringen i ulike fag og vurdere elevenes måloppnåelse
- kan møte mangfold og elevvariasjon gjennom differensiert opplæring
- kan selvstendig og sammen med andre planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i et flerkulturelt læringsfellesskap

- kan være tydelig leder og lede læringsarbeid ved å differensiere og variere arbeidsmåter etter gruppestørrelse og undervisningens hensikt

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har innsikt om grunnleggende ferdigheters betydning for læring av fag og elevenes forståelse av fagkunnskap
- har utviklet bevissthet rundt egen kommunikasjons- og relasjonskompetanse
- har innsikt i egen utvikling som lærer
- kan vurdere egen lærerkompetanse og eget læringsbehov

7.4 Praksisopplæring for 3. og 4. studieår

Presentasjon av emnet

I tredje og fjerde studieår vil studentene arbeide videre med hovedtemaene fra første og andre studieår. Et nytt hovedtema for praksisopplæringen for tredje og fjerde studieår er skolen som organisasjon, det profesjonelle fellesskapet og samarbeid med foresatte og andre sentrale instanser utenfor skolen. Dette omhandler:

- Lærerens rettigheter og plikter, lærerarbeidet på organisasjonsnivå og i profesjonelle fellesskap
- Skole – og elevdemokrati, foresatte og elevers rettigheter
- Samarbeid med foresatte, PPT og andre aktører
- Kvalitetssystem som verktøy for læring og skoleutvikling
- Samarbeid med lokalmiljøet med vekt på entreprenørskap
- Overganger mellom trinnene
- Forskningsbasert kunnskap som utgangspunkt for endring og utvikling i skolen
- Lokalt læreplan- og utviklingsarbeid

Læringsutbytte for 3. og 4. studieår

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om kvalitetssystem som verktøy for læring og skoleutvikling
- har kunnskap om lærerens rettigheter og plikter og om lærerarbeidet på organisasjonsnivå
- har kunnskap om forsknings- og utviklingsarbeid i skolen
- har kunnskap om skolen som organisasjon og samfunnsinstitusjon

FERDIGHET

Studenten

- kan selvstendig og sammen med andre planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning for elevgrupper av ulik størrelse
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere opplæring i fagene
- kan planlegge undervisning med utgangspunkt i planer for ulike perioder
- kan planlegge og vurdere foreldremøter og utviklingssamtaler med elever
- kan delta i lokalt læreplanarbeid
- kan samhandle med kolleger, skoleledelse, foresatte og andre aktører i skolen
- kan med basis i teori og forskning identifisere mobbing og trakassering og drøfte måter dette kan håndteres på
- kan med basis i teori vurdere og bidra til utvikling av skolens læringsmiljø

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan vurdere skolen i forhold til samfunnsmandatet
- har utviklet kommunikasjons- og relasjonskompetanse
- har utviklet læreridentitet basert på profesjonelle og yrkesetiske perspektiver
- har kritisk distanse til egen yrkesutøvelse
- har kunnskap, engasjement og metoder for å videreutvikle seg selv, sitt yrke og framtidig arbeidsplass gjennom kollegialt samarbeid og samhandling med eksterne aktører

8. Norsk

8.1 *Faget i utdanninga*

Norsk er eit kunnskaps- og danningfag, eit estetisk fag, eit språkfag og eit praktisk profesjonsfag. Å studere norsk som del av grunnskolelærerutdanninga handlar om å skaffe seg kunnskapar om norsk språk og norsk tekstkultur og om didaktiske teoriar knytt til norskopplæring. Ein norsklærer må kunne bruke kunnskapar frå desse områda til fagleg og fagdidaktisk refleksjon og setje det heile om til praktisk handling i klasserommet. Undervisninga i lærarutdanningas norskfag skal vere både forskingsbasert og profesjonsorientert.

Språk og språkbruk spelar ei grunnleggande rolle i all læring og heng tett saman med identitetsutviklinga til kvar einskild språkbrukar. Å kunne tale, lese og skrive vel er ein medborgarleg rett. Ei demokratisk offentlegheit er avhengig av at nye generasjonar blir deltakarar i skriftkulturen. Elevar skal utvikle seg og bli sosialiserte inn i ein kultur der språkkunnskapar og språklege ferdigheiter er inngangsnøkkelen til alt frå sosialt liv, via yrkesliv, til offentleg deltaking i lokale, regionale, nasjonale og internasjonale samanhengar. Ei viktig oppgåve for norsklæraren er derfor å hjelpe elevar til å bli trygge og aktive språkbrukarar med gode munnlege og skriftlege kommunikasjonsferdigheiter.

Litterær danning er mellom anna eit resultat av arbeid med ulike typar tekstar, tekstar som gir innsikt i menneskeliv, kulturliv og samfunnsliv – eldre og nyare, munnlege og skrivne, oppdikta og sakprega, tekstar i aviser, tidsskrift, bøker eller på skjerm, og samansette tekstar som spelar seg ut på papir, skjerm, lerret eller scene. Norsklærarar må derfor kunne presentere eit mangfald av tekstar for elevane – tekstar som kan vere opphav til forståing, gi opplevingar og skape lyst til å lese meir og skaffe seg meir kunnskap og større innsikt.

Norskfaget har eit særleg ansvar for opplæring i dei grunnleggande ferdigheitene; å kunne uttrykke seg munnleg, å kunne uttrykke seg skriftleg og å kunne lese. Norsklærarar må ha kunnskapar om språkutvikling, ordforråds- og omgrepslæring, og om utvikling av lesing og skriving. Lesing og leseglede, skrivelyst og skrivemeistring legg grunnlag for vidare utdanning. Det er viktig at norsklærarar har innsikt i litterære tekstar som engasjerer barn og unge og kan motivere elevane til vidare lesing og skriving.

I eit fleirkulturelt læringsmiljø er gode språk- og breie kulturkunnskapar viktige. Norskfaget har ein historisk og nasjonal basis, men kan ikkje vere framand for allmenne og internasjonale perspektiv. Noreg er eit fleirkulturelt samfunn i endring, og kva som er norsk, må heile tida

definerast på nytt i tråd med denne utviklinga. Gjennom språkopplæringa spelar norskfaget ei viktig rolle i integreringa av minoritetselevar, men faget skal også utvikle ei kulturforståing som tar den fleirkulturelle røynda på alvor. For samiske elevar skal faget norsk saman med faget samisk leggje grunnlaget for å utvikle tospråkleg kompetanse hos elevane.

Faget må tilpassast aldersgruppene studentane skal vere lærarar for, noe som får stor innverknad på tekstmaterialet studentane må arbeide med, metodane dei kan nytte og kva for teoretisk perspektiv dei kan velje.

Studentane skal vurderast i bokmål og nynorsk i norskfaget. For fritak, sjå forskrift §5.

8.2 Norsk 1

Presentasjon av emnet (30 sp)

I norsk 1 står arbeidet med vidareutvikling av lese- og skriveferdigheiter til elevar frå 5.- 10. trinn sentralt. Studentane skal få forskingsbasert innsikt i dette temaet og i norsk språk- og tekstkunnskap. Dei skal lære å arbeide med å vidareutvikle dei grunnleggande ferdigheitene, lesing, skriving, munnleg bruk av språket, rekning og bruk av digitale verktøy i norskfaget, og på tvers av faga. Dei skal kunne nytte og vurdere ulike arbeidsmåtar som passar frå 5.-10. trinn, og dei skal få kjennskap til korleis praktisk-estetiske arbeidsmåtar kan brukast i faget. Dei skal utvikle ei god forståing av samanhengen mellom fag, fagdidaktikk og praksis.

KUNNSKAPAR

Studenten

- har innsikt i språkutvikling hos barn og unge som allereie har tileigna seg grunnleggande lese- og skriveferdigheiter
- har brei kunnskap om relevante teoriar om lesing, skriving og lese- og skriveopplæring
- har god kunnskap om relevante teoriar innan munnleg opplæring
- har kunnskap om dei ulike funksjonane lesing og skriving kan ha for elevars utvikling og læring
- har brei kunnskap om språket som system og språket i bruk
- har kunnskap om lese- og skrivestrategiar
- har kunnskap om svensk, dansk og samisk og kjennskap til andre nordiske språk og nasjonale minoritetsspråk
- har kunnskap om fleirspråklegheit, fleirspråkleg praksis og om det å lære norsk som eit andrespråk

- har omfattande kunnskap om kva som kjenneteiknar munnlege, skriftlege og samansette tekstar; fiksjonstekstar og sakprosatetekstar i ulike sjangrar, og tekstar frå eldre og nyare medium
- kjenner til sentrale og relevante litteraturteoretiske og litteraturdidaktiske omgrep og perspektiv
- har inngåande kjennskap til ungdomslitteratur i ulike sjangrar og god forståing for korleis denne litteraturen har utvikla seg over tid
- har kunnskap om barnelitteratur og nyare litteratur som vender seg mot vaksne lesarar
- har kunnskap om den gjeldande læreplanen for skolens norskfag

FERDIGHEITER

Studenten

- kan planleggje, gjennomføre og vurdere norskundervisning på ulike trinn frå 5. til 10. trinn og grunngi faglege val
- kan vurdere og bruke relevante undervisningsmetodar i lese- og skriveopplæring og skriftforming frå 5. til 10. trinn, både for elevar med norsk som førstespråk og andrespråk, og for elevar som skriv på bokmål og elevar som skriv på nynorsk
- kan bruke språk- og tekstkunnskap i arbeid med analyse, respons og vurdering av munnlege og skriftlege elevtekstar for å fremje læring
- kan nytte retoriske kunnskapar i arbeid med munnlege og skriftlege tekstar
- kan leggje til rette for og stimulere elevar til variert munnleg bruk av språket
- kan kartleggje og vurdere lese- og skriveferdigheiter, setje i verk relevante tiltak for tilpassa opplæring og oppdage lese- og skrivevanskar
- kan leggje til rette for at elevar får lese eit breitt utval litteratur, også sakprega tekstar i tradisjonelle og moderne medium, at dei utviklar leselyst og gode lesestrategiar og blir stimulerte til vidare lesing
- kan leggje til rette for at elevane får skrive sakprega tekstar og fiksjonstekstar av ulikt slag
- kan analysere, tolke og vurdere tekstar og presentere litterære og litteraturteoretiske innsikter på varierte måtar
- kan samtale om litteratur og tilpasse form og innhald i samtalen med omsyn til kjønn, alder, kunnskapar og kulturell bakgrunn hos mottakarane
- kan bruke varierte estetiske arbeidsmåtar for auka litteraturforståing og glede hos elevane
- kan stimulere den estetiske sansen til elevane
- kan bruke ulike vurderingsmåtar i norskfaget
- kan vurdere ulike typar norskfaglege læremiddel ut frå ulike kriterium og med tanke på læringsutbyte til elevane
- kan bidra til å utvikle lokale læreplanar

- kan ta i bruk ulike digitale verktøy i norskopplæringa, skape og vurdere digitale, samansette tekstar

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- er sikker munnleg språkbrukar og stø i skriftleg bokmål og nynorsk
- kan arbeide med språk og tekst i fleirkulturelle klassemiljø og utvikle språk- og kulturforståing
- kan formidle norskfaglege innsikter og tilpasse form og innhald til ulike målgrupper
- kan arbeide med språk og tekst i fleirkulturelle klassemiljø og utvikle ei kulturforståing som tar den fleirkulturelle røynda på alvor
- kan nytte faglege kunnskapar til kritisk og konstruktivt refleksjon
- kan arbeide sjølvstendig, og saman med andre, med elevars læring og utvikling i faget og på tvers av fag
- kan leggje til rette for at arbeidet med språk og litteratur kan styrke identiteten til elevane og oppmøde dei til aktiv deltaking i det offentlege liv

8.3 Norsk 2

Presentasjon av emnet (30 sp)

I norsk 2 står samanhengen mellom språk og tekst i fortid og samtid sentralt. Studentane skal få utvida, forskingsbasert innsikt i korleis språket har utvikla seg og framleis utviklar seg. Likeeins skal dei studere tekstkulturen slik han er og har vore. Dei skal også få utvida forskingsbasert innsikt i fagdidaktiske spørsmål mellom anna i dei grunnleggande ferdigheitene. Vidare skal dei arbeide med eit breitt spekter av arbeidsmåtar, slik at dei skal få ei utvida forståing av samanhengen mellom fag, fagdidaktikk og praksis.

KUNNSKAPAR

Studenten

- har utvida innsikt i korleis gutar og jenter på ungdomssteget kan motiverast til lesing og vidareutvikle leseforståing og lesestrategiar, både elevar med norsk som førstespråk og norsk som andrespråk
- har utvida innsikt i korleis elevar på ungdomssteget kan vidareutvikle skriveferdigheitene sine, både elevar med norsk som førstespråk og norsk som andrespråk
- har god innsikt i språklege endringsprosessar i fortid og samtid

- har god innsikt i talemålsvariasjonen i moderne norsk på historisk og dialektologisk grunnlag
- har inngående kunnskap om norsk språkhistorie etter 1800 og om gjeldande normering av bokmål og nynorsk
- har kjennskap til språk som ungdom brukar
- har kunnskapar om kva for funksjonar lesing og skrivning har hatt og har i kulturen vår og om kva som kjenneteiknar språkleg kommunikasjon i ulike medium
- har kunnskapar om ulike teoretiske perspektiv og retningar i arbeidet med å forstå litteratur
- har utvida kunnskapar om munnlege og skriftlege sjantrar i tradisjonelle og moderne medium og innsikt i korleis elevar frå 5. til 10. trinn utviklar kunnskapar om desse og kan nytte dei i eige tekstarbeid
- har god litteraturhistorisk oversikt og kunnskapar om sentrale verk i norsk fiksjonslitteratur og sakprosa og kjennskap til teoriar om samansette tekstar
- har kunnskap om kva som skjer når ein tekst vert overført frå eit medium til eit anna (adaptasjon)

FERDIGHEITER

Studenten

- kan setje i gang, rettleie og vurdere munnleg, skriftleg og samansett tekstproduksjon hos elevar på ungdomssteget og grunngi karakterane ein set
- kan bruke kunnskap om talemål og skriftspråksnormering i skriveopplæringa
- kan leggje til rette og gjennomføre undervisning i den målforma som er sidemål for elevane
- kan rettleie elevar i ulike former for munnleg og skriftleg argumentasjon
- kan samanlikne tekstar skrivne for ungdom og vaksne med omsyn på innhald, form og funksjon
- kan setje sentrale norske tekstar og eit utval samiske tekstar (i omsetjing) inn i ein historisk samanheng og sjå dei i lys av nordisk og annan internasjonal litteratur
- kan lese, analysere, tolke og vurdere samansette tekstar, sjå dei i eit historisk perspektiv og setje dei inn i ein større kulturell og offentleg samanheng
- kan rettleie elevar i bruk av litteraturfagleg kjeldemateriale
- kan bruke læreplanen i faget til å formulere mål for norskopplæringa og relevante kriterium for vurdering

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan vurdere norskfaget og eigen praksis som norsklærer og grunnngi vurderingane
- har innsikt i norskfaget ut frå forskning og i høve til fagets historie og kan reflektere kritisk og konstruktivt ut frå slike perspektiv på faget
- kan rettleie elevar i arbeidet med tekstar slik at dei kan utvikle seg sjølve, skaffe seg kunnskapar og førebu seg for aktiv deltaking i offentlege rom og samfunnet som eit heile
- kan sjå faget i eit større danningperspektiv og undervisninga som ein del av opplæringa i eit aktivt deltakardemokrati

9. Matematikk

9.1 Faget i lærerutdanningen

Matematikklærere skal legge til rette for helhetlig matematikkundervisning i tråd med relevant forskning og gjeldende læreplan. Dette krever ulike typer kompetanse. For eksempel skal lærerne kunne analysere elevenes matematiske utvikling, være gode matematiske veiledere og samtalepartnere, kunne velge ut og lage gode matematiske eksempler og oppgaver, og kunne evaluere og velge materiell til bruk i matematikkundervisningen. De må kunne se på matematikk som en skapende prosess og kunne stimulere elevene til å bruke sine kreative evner.

Gjennom matematikkfaget for trinn 5-10 skal studentene utvikle undervisningskunnskap i matematikk. Dette innebærer at de må ha en solid og reflektert forståelse for den matematikken elevene skal lære og hvordan denne utvikles videre på de neste trinnene i utdanningssystemet. Videre kreves matematikkfaglig kunnskap som er særegen for lærerprofesjonen. Slik kunnskap omfatter, i tillegg til selv å kunne gjennomføre og forstå matematiske prosesser og argumenter, også å kunne analysere slike som foreslås av andre med tanke på å vurdere deres holdbarhet og eventuelle potensial. Undervisningskunnskap innebærer også å ha didaktisk kompetanse som gjør at studentene kan sette seg inn i elevenes perspektiv og læringsprosesser, og gjennom variasjon og tilpasning kunne tilrettelegge matematikkundervisning for elever med ulike behov og med ulik kulturell og sosial bakgrunn på en slik måte at matematikk framstår som et meningsfullt fag for alle elever.

9.2 Matematikk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet arbeider studentene med matematikkdiraktiske og matematikkfaglige temaer som er viktige for alle som skal undervise i matematikk på trinnene 5 -10. Dette innebærer arbeid med utviklingen av tallbegrepet fra heltall til rasjonale og reelle tall, og tilhørende utvikling av algoritmer for tallregning. Ulike aspekter ved brøk, og sammenheng mellom brøk, desimaltall og prosent og koblingen til proporsjonalitet behandles grundig. I dette emnet arbeides det med ulike aspekter ved algebra, herunder funksjonsaspektet og variabelbegrepet. Det arbeides med ulike sider av geometri, både knyttet til målinger og beregninger, analytisk geometri og transformasjonsgeometri. Sentralt er også arbeid med statistikk og sannsynlighetsregning der studentene skal skaffe seg innsikt i hva som kjennetegner tilfeldighet og usikkerhet.

Læringsutbytte for matematikk 1

KUNNSKAP

Studenten

- har inngående undervisningskunnskap i matematikken elevene arbeider med på trinn 5-10, særlig tallforståelse og regning, geometri og måling, overgangen fra aritmetikk til algebra, algebra og funksjoner
- har kunnskap om språkets rolle for læring av matematikk
- har kunnskap om vanlige interaksjonsmønstre og kommunikasjon knyttet til matematikkundervisning
- har kunnskap om den betydningen semiotiske representasjonsformer har i matematikk, og hvilke utfordringer som er knyttet til overganger mellom representasjonsformer
- har undervisningskunnskap om betydningen av regning som grunnleggende ferdighet i alle skolefag
- har kunnskap om å uttrykke seg muntlig, lese, uttrykke seg skriftlig og kunne bruke digitale verktøy i matematikkfaget
- har kunnskap om matematikkfagets innhold på de ulike trinnene i grunnskolen og i videregående skole, og om overgangene mellom trinnene i grunnskolen og ungdomstrinn/videregående skole
- har kunnskap om ulike teorier for læring, og om sammenheng mellom læringssyn og fag- og kunnskapssyn
- har kunnskap om et bredt metoderepertoar for undervisning i matematikk
- har innsikt i og erfaring med bruk av ulike læremidler, både digitale og andre, og muligheter og begrensninger ved slike læremidler
- har kunnskap om matematikkens historiske utvikling, spesielt utviklingen av funksjons- og sannsynlighetsbegrepet

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere matematikkundervisning for alle elever på trinn 5-10, med fokus på variasjon og elevaktivitet, forankret i forskning, teori og praksis
- har gode praktiske ferdigheter i muntlig og skriftlig kommunikasjon i matematikkfaget, og kompetanse til å fremme slike ferdigheter hos elevene
- kan bruke arbeidsmåter som fremmer elevenes undring, kreativitet og evne til å arbeide systematisk med utforskende aktiviteter, begrunnelser, argumenter og bevis
- kan bruke og vurdere kartleggingsprøver og ulike observasjons- og vurderingsmåter, for å tilpasse opplæringen til elevenes ulike behov

- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakterer, og begrunne vurderingene
- kan kommunisere med elever, enkeltvis og i ulike gruppesammensetninger, lytte til, vurdere og gjøre bruk av elevers innspill, og institusjonalisere kunnskap
- kan analysere og vurdere elevers tenkemåter, argumentasjon og løsningsmetoder fra ulike perspektiver på kunnskap og læring
- kan forebygge og oppdage matematikkvansker og tilrettelegge for mestring hos elever med ulike typer matematikkvansker

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse for matematikkfagets betydning som allmenndannende fag og dets samspill med kultur, filosofi og samfunnsutvikling
- har innsikt i matematikkfagets rolle innenfor andre fag og i samfunnet for øvrig
- har innsikt i matematikkfagets betydning for deltakelse i et demokratisk samfunn

9.3 *Matematikk 2*

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet fordypet studenten seg i noen av temaene fra matematikk 1. Fokus er her mer konsentrert og forskningsrettet enn i matematikk 1.

Læringsutbytte for matematikk 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om matematikdidaktisk forskning med relevans for utvikling av undervisningskunnskap i matematikk og elevers læring på barne- og ungdomstrinnet
- har undervisningskunnskap knyttet til ulike matematiske bevis- og argumentasjonsformer, og erfaring med matematiske teoribygninger innen for eksempel geometri, trigonometri, algebra, kombinatorikk og sannsynlighetsteori
- har god kunnskap i matematisk analyse, inkludert derivasjon, integrasjon, differensialligninger og enkle matematiske modeller, og kan relatere disse begrepene til det matematikkfaglige innholdet i trinn 5-10
- har kunnskap om den matematiske oppdagelsesprosessen: eksperimentering, hypotesedannelse, begrunnelse og falsifisering, generalisering, og om hvordan legge til rette slik at elever kan ta del i denne

- har kjennskap til kvantitative og kvalitative metoder som er relevante i matematikdidaktisk forskning

FERDIGHETER

Studenten

- kan formidle spesialkunnskap innen et utvalgt matematikdidaktisk og/eller matematikfaglig emne relevant for trinn 5-10
- kan bruke kvantitative og kvalitative forskningsmetoder til å gjennomføre matematikdidaktiske undersøkelser
- kan arbeide teoriforankret og systematisk med kartlegging av matematikkvansker og opplæring tilpasset elever som har matematikkvansker, for eksempel gjennom strategiopplæring
- kan bidra i lokalt læreplanarbeid
- kan vurdere elevenes læring i faget som grunnlag for tilrettelegging av undervisning og tilpasset opplæring
- kan bruke varierte undervisningsformer forankret i teori og egen erfaring, herunder valg, vurdering og utforming av oppgaver og aktiviteter

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan initiere og lede lokalt utviklingsarbeid knyttet til matematikundervisning
- kan delta og bidra i FoU-prosjekter og andre samarbeidsprosjekter med tanke på å forbedre matematikfagets praksis

10. Engelsk

10.1 Faget i lærerutdanningen

Som verdensborgere i vår tid har mennesker behov for gode språkkunnskaper. Engelsk er et verdensspråk som spiller en helt sentral rolle i utdanning, arbeidsliv og fritid og for den enkeltes utvikling. For å være best mulig i stand til å møte denne utfordringen for barn og unge i dag, må engelsklærerne ha nødvendig faglig, fagdidaktisk og generell utøverkompetanse. Samtidig skal de bidra til at elevene kan bruke det engelske språkets tekster i vid forstand til personlig vekst og berikelse, slik at de etter hvert kan ta aktiv del i det globale fellesskapet.

Engelsklærere skal legge til rette for helhetlig engelskundervisning i tråd med relevant forsknings- og utviklingsarbeid og gjeldende læreplan. Engelskfaget er et dannelsesfag og et redskapsfag, og engelsklærerne må være trygge modeller i klasserommet, med gode språkferdigheter og god innsikt i egne læringsstrategier. De må kunne lede læringsarbeidet i faget til beste for en mangfoldig elevgruppe, fra elevene starter på 5. trinn til de blir mer selvstendige språkbrukere mot slutten av barnetrinnet og på ungdomstrinnet. Dette innebærer at lærerne må ha solid kunnskap om engelsk i et fagdidaktisk perspektiv og om fagets plass i det helhetlige opplæringsløpet, med vekt på overgangene mellom trinn og skoleslag.

Studentene skal gjennom engelskstudiet få innsikt i hvordan de grunnleggende ferdighetene; å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne og å kunne bruke digitale verktøy er en integrert del av arbeidet med engelsk ut fra fagets egenart, slik at de som lærere blir i stand til å tilrettelegge opplæringen for elever på 5.-10. trinn.

10.2 Engelsk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Engelsk 1 for 5-10 gir en innføring i språkopplæring og fagdidaktikk og i et rikt og variert utvalg av tekster både til personlig og faglig vekst og til bruk i undervisning på mellom- og ungdomstrinnet. Emnet omfatter kunnskap om det engelske språkets grammatiske og fonologiske struktur og utvikling av egen språkferdighet, tekstkompetanse og produktive ordforråd. Språkets kulturelle forankring er også en del av emnet.

Engelskundervisning for 5.-10. trinn, hva som kjennetegner elevene i denne aldersgruppen og deres språkutvikling er sentralt. I tillegg gir emnet innsikt i ulike læringsaktiviteter og arbeidsmåter.

Læringsutbytte for engelsk 1

KUNNSKAP

Studenten

- har grunnleggende kunnskap om lydsystemet i engelsk, ordtilfanget og språkets grammatiske struktur samt innsikt i kulturelle konvensjoner for språkbruk
- har kunnskap om engelsk som verdensspråk og utviklingen av dets rolle som kontaktspråk for mennesker fra ulike land og kulturer og dets betydning for internasjonalisering innen utdanning og arbeidsliv
- har innsikt i arbeidet med å videreutvikle de grunnleggende ferdighetene og tilrettelegge for progresjon i overgangen mellom barne- og ungdomstrinn
- har kunnskap om barn og unges språklæring i et andrespråksperspektiv, språklæringsteorier samt strategier, metoder, vurderingsverktøy og vurderingsformer som fremmer språkutvikling
- har kjennskap til læreplan for engelskfaget i skolen og forholdet til det europeiske rammeverket for språk
- har kjennskap til et vidt spekter av lærebøker og andre læringsressurser som kan brukes i opplæringen
- har kunnskap om ulike internasjonale og nasjonale prøver og kartleggingsverktøy
- har kjennskap til hvordan en kan tilpasse språkopplæringen til den enkelte elev
- har kunnskap om samfunnsliv, historie og kulturuttrykk i engelsktalende land
- har kjennskap til sjangere og deres sentrale kjennetegn, samt normer for akademisk tekstproduksjon, ansvarlig kildebruk og personvern
- har kunnskap om ulike læringsarenaer, eksempelvis digitale media, i opplæringen for barn og unge

FERDIGHETER

Studenten

- kan bruke engelsk sikkert og funksjonelt muntlig og skriftlig og være god språkmodell for elevene
- kan planlegge, lede og vurdere elevers læringsarbeid på en måte som tar hensyn til mangfoldet i elevgruppen når det gjelder ulike behov og ulik kulturell og språklig bakgrunn
- kan bevisstgjøre elevene om språkets oppbygning og veilede dem i deres språkutvikling, eksempelvis gjennom kunnskap om kontrastive problemer
- kan aktivt gjøre nytte av elevenes erfaringer med engelsk

- kan legge til rette for et trygt læringsmiljø med variert, differensiert og meningsfylt læringsarbeid forankret i teori og egen erfaring, som fremmer videreutviklingen av de grunnleggende ferdighetene for alle elever
- kan utøve en helhetlig vurderingspraksis og legge til rette for elevenes selvstendige språklæring ved å bevisstgjøre dem i valg av læringsstrategier
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakterer, og begrunne vurderingene
- kan anvende fagkunnskapen didaktisk og reflektert i henhold til gjeldende læreplan for grunnskolen og kritisk vurdere egen undervisning
- kan kritiske vurdere og bruke egnede lærebøker og andre læremidler
- kan tilrettelegge for elevenes læring om og videre utforskning av samfunnsliv, historie og kulturuttrykk i engelsktalende land
- kan analysere, velge ut og tilrettelegge for arbeid med engelskspråklige tekster for barn og ungdom, samt anvende et presist og tilpasset begrepsapparat i arbeidet med tekst
- kan legge til rette for elevers arbeid med engelskspråklige tekster og utforskning av levesett og kulturuttrykk i engelsktalende land sett i relasjon til egen kultur, med hovedvekt på skriftlige, muntlige og sammensatte tekster for barn
- kan bruke digitale læringskilder og verktøy på en kritisk måte i egen kunnskapsutvikling og i pedagogisk arbeid med elever

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan formidle relevant fagstoff og kommunisere på engelsk på en måte som er tilpasset målgruppen
- kan reflektere over egen læring og praksis i forhold til etiske grunnverdier og skolens ansvar for barn og unges personlige vekst
- kan arbeide selvstendig og sammen med andre for å løse identifiserte problemer knyttet til elevers læring og utvikling i engelskfaget

10.3 Engelsk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Engelsk 2 bygger på engelsk 1 og gir rom for en større grad av faglig fordypning i språk-opplæring og fagdidaktikk, samtidig som emnet gir innføring i et rikt og variert utvalg av tekster både til videre personlig og faglig vekst og til bruk i undervisning på slutten av barnetrinnet og på ungdomstrinnet. Emnet gir dypere kunnskap om det engelske språkets grammatiske og fonologiske struktur, samtidig som språkferdighet, tekstkompetanse og produktivt ordforråd blir utviklet. Økt kunnskap om språkets kulturelle forankring er sentralt.

Kritisk vurdering av ulike sider ved engelskopplæring for 5.-10. trinn, spesielt med henblikk på problematikk knyttet til overgangen mellom trinnene, står sentralt. I tillegg gir emnet ytterligere innsikt i en rekke inspirerende og læringsfremmende aktiviteter og arbeidsmåter. Engelsk settes i et historisk perspektiv, med mer komplekse tekster i ulike sjangere.

Læringsutbytte for engelsk 2

KUNNSKAP

Studenten

- har inngående kunnskap om nyanser ved lydsystemet i engelsk, ved språkets grammatiske struktur og hvordan ordtilfanget kan videreutvikles
- har kjennskap til noen varianter av engelsk
- har kunnskap om historisk utvikling av metoder og tilnærminger til opplæring i engelsk
- har kunnskap om hvordan muntlig og skriftlig språk kan integreres i inspirerende og meningsfulle aktiviteter
- har kunnskap om lesing og skriving som prosesser
- har kunnskap om hvordan ulike faktorer kan påvirke læring av engelsk
- har kunnskap om ulike måter å organisere opplæringen på
- har innsikt i ulike læringsstrategier som kan bidra til å gjøre at elevene kan ta hånd om egen læring og språkutvikling i et langsiktig perspektiv
- har kjennskap til gjeldende læreplan for skolen som ramme for faglig utviklingsarbeid
- har kunnskap om teksters struktur og språklige virkemidler og om kritiske og analytiske tilnærminger til litteratur og annen tekst
- har kunnskap om samfunnsliv, historie og et rikt utvalg kulturuttrykk i engelsktalende land, deriblant sentrale verk i engelskspråklig litteraturtradisjon

FERDIGHETER

Studenten

- kan bruke målspråket sikkert og funksjonelt muntlig og skriftlig i ulike situasjoner og sjangere med presisjon, flyt og sammenheng
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning slik at det tas hensyn til mangfoldet i elevgruppen og kulturell og språklig bakgrunn
- kan tilpasse undervisningen til enkelteleven ved å velge og legge til rette for varierte og differensierte læringsaktiviteter som fremmer utviklingen av elevenes reseptive og produktive språkferdigheter, bl.a. ved pedagogisk bruk av digitale læringsverktøy
- kan bruke muntlige aktiviteter som utgangspunkt for skriftlige aktiviteter og omvendt

- kan bevisstgjøre elevene på prosesser knyttet til lesing og skriving og hvordan de kan bruke disse strategisk i sin egen læring
- kan tilrettelegge for at elevene kan skape muntlige, skriftlige og sammensatte tekster med flyt, presisjon og sammenheng
- kan bevisstgjøre elevene i valg av læringsstrategier
- kan aktivt gjøre nytte av elevenes erfaringer med engelsk og eventuelt andre språk
- kan arbeide selvstendig med problemstillinger i faget
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan velge ut og tilrettelegge arbeid med tekster fra engelsktalende land for barn og ungdom på en variert, utfordrende og inspirerende måte

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan reflektere over egen læring og praksis i forhold til etiske grunnverdier og skolens ansvar for barn og unges personlige vekst i et historisk perspektiv
- kan arbeide selvstendig og sammen med andre for å identifisere, analysere og løse problemer knyttet til elevers læring og utvikling i engelskfaget
- kan vedlikeholde og utvikle egen språklige kompetanse

11. Fremmedspråk

11.1 Faget i lærerutdanningen

Fremmedspråk som lærerutdanningsfag gir studentene en mulighet til å fordype seg i et annet fremmedspråk enn engelsk og i kulturelle trekk ved områdene der språket snakkes. Gjennom studiet skal studentene dermed utforske internasjonale og flerkulturelle arenaer. Det gir en forståelse for andres levemåter, livssyn, verdier og kulturer, noe som kan overføres til andre fag og læringjærningen som helhet og bidrar til å motvirke intoleranse og fordommer. Samtidig oppnås større innsikt i eget kulturelt og språklig ståsted. Fremmedspråk i lærerutdanningen har fokus på elevenes læring av et andre fremmedspråk som del av en flerspråklig utvikling og en livslang læring av språk. Faget er forskningsbasert og profesjonsrettet.

Grunnskolelærerutdanning i fremmedspråk bygger på forkunnskaper om grunnleggende ordforråd og basiskunnskaper i de aktuelle språkstrukturene. Gjennom studiet skal lærerstudentene arbeide med å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese, regne og bruke digitale verktøy på en hensiktsmessig måte, både for egen læring og for undervisning. Ulike vurderingsverktøy tas aktivt i bruk i undervisningen. Fagdidaktikk er en sentral og gjennomgående del av faget. Arbeid med gjeldende læreplan for skolen og dets forhold til det felles europeiske rammeverket er en del av studiet.

Skolepraksis i fremmedspråk vil i tillegg til undervisning være en viktig læringsarena. Med tanke på egen språklæring anbefales studentene et utenlandsopphold, eventuelt med praksisobservasjon, i løpet av studiet.

11.2 Fremmedspråk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

I dette emnet vektlegges studentenes egne språkferdigheter, spesielt muntlig kommunikasjon, språk i kontekst og språklæringsstrategier.

Fremmedspråklæreren er en reflektert språkbruker og språkformidler. Ved å analysere og vurdere lærings- og kommunikasjonsstrategier for egen språkbruk og i et lærerperspektiv må studentene nå et nivå der de kan bruke språket aktivt framfor alt i muntlig, men også i skriftlig kommunikasjon. Fremmedspråklæreren skal ha et bevisst forhold til egen og barns og unges språklæring, innsikt i forskjeller og likheter mellom målspråket, norsk og andre fremmedspråk en har lært. Emnet skal gi kjennskap til språklig og kulturell variasjon i målspråksområdene. Det å inspirere og stimulere til glede over å kunne kommunisere enkelt på et nytt språk gjennom

varierte læringsaktiviteter er et viktig aspekt ved fremmedspråklærerutdanningen. Digitale verktøy brukes gjennomgående på en kritisk og reflektert måte, med klart siktemål mot overføring til praksis og best mulig didaktisk tilpasning.

Læringsutbytte for fremmedspråk 1

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om uttale og intonasjon og grunnleggende kjennskap til sentrale språkstrukturer i målspråket
- har kunnskap om språklæringsteorier, barns og unges læring av fremmedspråk og språkdidaktikk tilpasset 5.–10. trinn
- har kunnskap om dagligliv, sentrale tradisjoner, skikker, tenkemåter i språkområdet
- har kjennskap til målspråkets kulturelle og språklige innflytelse på norsk kultur
- har kunnskap om ulike lærebøker og andre læringsressurser som kan brukes i opplæringen
- har kunnskap om gjeldende læreplan og det europeiske rammeverket for språk

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere fremmedspråkundervisning tilpasset elever på 5.-10. trinn
- kan kommunisere med god uttale og intonasjon og fritt bruke sentrale språkstrukturer og et basisordforråd i det moderne målspråket
- kan delta i forberedte og spontane samtaler om ulike emner i ulike sosiale situasjoner og med ulike samtalepartnere
- kan gjøre rede for sentrale tradisjoner, skikker og tenkemåter både i språkområdet og i norsk kultur på målspråket
- kan tilpasse undervisningen til forskjellige elevgruppers mangfold og behov
- kan forstå lengre muntlige og skriftlige autentiske tekster i ulike sjangrer og media og kan vurdere bruken av autentiske tekster fra ulike medier i undervisningen
- kan bruke vurderingsverktøy i fremmedspråklæring
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan bruke til enhver tid aktuelle digitale verktøy i en tilpasset språklærings- og undervisningssammenheng

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan legge til rette for varierte og tilpassede læringsaktiviteter som fremmer utvikling av muntlig samhandling, lytting, tale, lesing og skriving
- kan finne relevante læringsressurser og nyttiggjøre seg disse på en hensiktsmessig måte både for egen læring og i formidlingssituasjoner

11.3 Fremmedspråk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Fremmedspråk 2 bygger på fremmedspråk 1. I dette emnet arbeides det videre med studentenes egne språkferdigheter, kommunikasjon, språk i kontekst, språklæringsstrategier og bruk av digitale verktøy, samt kultur, realiakunnskap og tekstkompetanse. Didaktiske aspekter vektlegges med tanke på både yngre og eldre elever.

For studentene innebærer dette en videreutvikling til reflekterte språkbrukere og språkformidlere med et variert og praktisk tilrettelagt språk, også i undervisning. Sentralt står en bredere forståelse av målspråksområdenes kultur og samfunn og en analytisk og reflektert evne til å bruke forskjellige tekstuttrykk både i egen og elevers språklæring. Et mål for dette emnet er også å skape interesse og leseglede hos språkstudentene og deres framtidige elever.

Læringsutbytte for fremmedspråk 2

KUNNSKAP

Studenten

- har inngående kjennskap til sentrale språkstrukturer i det moderne målspråket
- har kunnskap om geografi, enkelte viktige historiske hendelser, samfunnsstrukturer, institusjoner og språklige særtrekk i målspråksområdene
- har kunnskap om sentrale trekk ved dagligliv, skikker, høytider og tradisjoner i målspråksområdene
- har kunnskap om bruk av tekstlige uttrykk på målspråket, som skjønnlitteratur, aktuell barne- og ungdomslitteratur, sakprosa, tegneserier, muntlig tradisjon, sanger, film, forskjellige tekstuttrykk på Internett, sms osv.
- har kjennskap til hvordan språk, eventuelt sammen med andre virkemidler, brukes i tekststrategisk sammenheng

FERDIGHETER

Studenten

- kan på målspråket sammenlikne sentrale trekk ved dagligliv, skikker, høytider og tradisjoner i målspråksområdene med tilsvarende i norsk kultur
- kan på målspråket legge til rette for at elevene kan utforske kulturen i målspråksområdene sett i relasjon til egen kultur
- kan på målspråket lese skjønnlitterære og andre autentiske tekster i ulike sjangrer og nyttiggjøre seg forskjellige tolknings- og lesestrategier
- kan på målspråket selv produsere og stimulere elevene til produksjon av forskjellige typer tekster tilpasset ulike formål
- kan veilede elevene i å utvikle gode og varierte lesestrategier

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan utvikle, analysere og vurdere egne lærings- og kommunikasjonsstrategier og hjelpe elevene med å utvikle passende lærings- og kommunikasjonsstrategier
- kan planlegge og gjennomføre undervisningsprosjekt knyttet til kulturelle, tekstlige og samfunnsmessige aspekt i målspråksområdene
- kan bruke aktuelle digitale verktøy i arbeidet med tekstlige uttrykk og generelt i en språklærings- og undervisningssammenheng

12. Kroppsøving

12.1 Faget i lærerutdanningen

Faget kroppsøving for 5.-10. trinn i lærerutdanningen skal kvalifisere for undervisning i kroppsøving fra 5. trinn og ut grunnskolen.

Undervisningen i faget skal være forskningsbasert og profesjonsorientert. Den tar utgangspunkt i kroppsøving som et allmenndannende fag og skal være knyttet til praksisfeltet. Kroppsøving skal gi studentene solid pedagogisk og fagdidaktisk kompetanse til å arbeide ut fra gjeldende læreplan, men også til å utvikle faget i framtida og på et bredere grunnlag ivareta de kroppslige dimensjonene ved det å være menneske.

Studentene skal tilegne seg kunnskaper om og erfaring med ulike bevegelsesmiljø og bevegelseskulturer. Faget skal gi studentene grunnlag for å utvikle sin lærerkompetanse individuelt og i samarbeid med andre og for å fremme fysisk aktivitet og bevegelsesglede. Det skal styrke studentenes allmenndanning og profesjonsidentitet i respekt for ulike kulturer og verdier.

12.2 Kroppsøving 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet er en innføring i det å være lærer i kroppsøving på trinn 5-10 i grunnskolen. Dette krever kompetanse i individuell idrett, lagidrett, svømming/livredning, dans og friluftsliv og i hvordan bruk av ulike bevegelsesmiljøer kan bidra til opplæringen. Det legges vekt på hvordan valg av innhold og arbeidsmåter påvirker læreprosessen og hvordan kroppsøving bidrar til elevens helhetlige utvikling.

Fagdidaktikken i emnet bygger på en eksemplarisk og praktisk tilnærming. Studentene får både prøve seg selv i ulike bevegelsesaktiviteter og i varierte arbeidsmåter som er egnet til å fremme kroppslig utvikling, læring, kreativitet og bevegelsesglede for alle elevene. Kjennskap til alders-typiske trekk og samarbeid med praksis om å møte eleven og elevgrupper i kroppsøving er av vesentlig betydning for å nå målsetningene i emnet.

Læringsutbytte for kroppsøving 1

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om kroppsøvingens egenart
- har faglig og fagdidaktisk kunnskap til å gjøre overveielser knyttet til undervisning og læring i kroppsøving for elever på trinn 5-10
- har kunnskap i lek, svømming, individuell idrett, lagidrett, dans, friluftsliv og tidsaktuelle bevegelsesformer i barne- og ungdomskultur
- har kunnskap om eleven med utgangspunkt i teorier om fysisk og motorisk utvikling, betydning av kjønn, sosial bakgrunn, etnisitet, evne og funksjonsnivå knyttet til kroppsøving og kroppslig læring
- har kunnskap om hvordan de grunnleggende ferdighetene; uttrykke seg muntlig, lese, uttrykke seg skriftlig, regne og bruke digitale verktøy støtter læring i kroppsøving, og hvordan det ut fra fagets egenart er naturlig å inkludere disse
- har kunnskap om motorisk læring og betydningen av dette i utvikling og ferdighetslæring
- har kunnskap om fysisk aktivitet og kroppsøving i et folkehelseperspektiv
- har forståelse for kroppen som symbol i dagens samfunn med vekt på hvordan dette kommer til uttrykk i ungdomskultur

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og kritisk vurdere undervisning i kroppsøving ut fra lovverk, gjeldende læreplan og profesjonsetiske krav
- kan legge til rette for og lede læringsarbeid gjennom varierte arbeidsmåter i lek, svømming, individuell idrett, lagidrett, dans, friluftsliv og tidsaktuelle bevegelsesformer som er aktuelle for trinn 5-10
- kan vurdere elevenes bevegelsesmønstre og forutsetninger som grunnlag for tilpasset opplæring, tilbakemelding og vurdering i kroppsøving
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan identifisere farer og ivareta elevenes sikkerhet i ulike aktiviteter og bevegelsesmiljø
- kan utføre livreddende førstehjelp, svømme og utføre livredning i vann
- kan gjøre faglige og fagdidaktiske overveielser knyttet til undervisning og læring i kroppsøving for elever på trinn 5-10

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan vurdere analytisk og kritisk hvordan kroppsøving sammen med andre skolefag bidrar til elevens allmenndanning
- kan ta ansvar for kontinuerlig utvikling av egen profesjonalitet
- kan bidra til skoleutvikling med utgangspunkt i kroppsøving
- kan kommunisere med elever, foresatte og kolleger om problemstillinger knyttet til kroppsøving og kroppslig læring
- kan forstå, utøve og utvikle egen profesjonalitet som kroppsøvingslærer

12.3 Kroppsøving 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet bygger på og er en videreutvikling av innholdet i kroppsøving 1 med vekt på fordypning i et utvalg av bevegelsesaktiviteter og arbeidsmåter. Fagets legitimering og historie utdypes, og det arbeides med å se kroppsøving i tverrfaglige sammenhenger i skolen. I emnet inngår kunnskap om og erfaring med forskning og utviklingsarbeid knyttet til kroppsøving, spesielt med tanke på ungdomstrinnene. Gjennom arbeidet med kroppsøving 2 skal studentene utvikle selvstendig refleksjon og vurdering av egen undervisning.

Læringsutbytte for kroppsøving 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om kroppsøvingsfagets utvikling og legitimering
- har kunnskap om vurdering og dokumentasjon av læring i lys av kroppsøvingsfagets egenart
- har kunnskap om forsknings- og utviklingsarbeid knyttet til kroppsøving
- har kunnskap om trening, treningsprinsipper og treningsledelse egnet for ulike aldersgrupper
- har kunnskap om kroppen i bevegelse, spesielt med tanke på læring av kroppslige og idrettslige ferdigheter

FERDIGHETER

Studenten

- kan videreutvikle egne kunnskaper og ferdigheter i lek, idrett, dans, friluftsliv og tidsaktuelle bevegelsesformer med tanke på undervisning i kroppsøving
- kan vurdere bevegelsesmiljøer, aktivitet og trening egnet for ulike aldersgrupper
- kan vurdere fagdidaktiske problemstillinger og bruke relevant teori og forskning med sikte på å forbedre undervisning og læring i kroppsøving
- kan gjennomføre forsøks- og utviklingsarbeid knyttet til egen lærerkompetanse i kroppsøving
- kan utvide eget repertoar av aktiviteter og arbeidsmåter med tanke på undervisning i kroppsøving

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan arbeide tverrfaglig med utgangspunkt i kroppsøving
- kan bidra til nytenking og innovasjon i faget kroppsøving
- kan reflektere omkring kroppsøving som del av norsk kultur og i et flerkulturelt og internasjonalt perspektiv

13. Kunst og håndverk

13.1 Faget i lærerutdanningen

Kunst og håndverk er et allmenndannende fag, der kunnskap bygges gjennom praktisk og estetisk skapende handling, og kritisk refleksjon. Faget er forankret i kommunikasjons- og produksjonsformer knyttet til visuell og materiell kultur. Faglig og fagdidaktisk refleksjonsevne utvikles i møtet mellom eget skapende arbeid, grunnskolens praksis og teoretiske kunnskaper og referanser. Forskningsbasen i faget omfatter det estetisk utøvende feltet, det fagdidaktiske feltet, og sammenhengen mellom disse.

Kunst og håndverk er delt i områdene bilde, skulptur, design og arkitektur. På alle fire områder utvikles og brukes kunnskap og ferdigheter i arbeid med materialer, teknikker, visuell kommunikasjon og estetiske virkemidler. Faginnholdet knyttes til kunst- og formuttrykk fra ulike tidsepoker, kulturer og elevenes flerkulturelle hverdag. Duodji/duodje/duedtie som er en sentral del i samisk kultur, er integrert i faget.

Studentens handlingskompetanse utvikles gjennom øvelse og erfaring med skapende prosesser. Kunnskap om barn og unges kulturelle uttrykksformer i møte med materialer og symboler ligger til grunn for profesjonsutøvelsen. Studenten skal kunne bruke gjeldende læreplan for kunst og håndverk i grunnskolen, og sikre alle elevers læring i faget ut fra forutsetningene til den enkelte og elevgruppa. Studenten skal kunne skape et læringsmiljø som stimulerer til opplevelse, utfoldelse og refleksjon rundt aktualitet, kvalitet og bærekraftig utvikling.

Ut fra fagets egenart skal studenten bruke de grunnleggende ferdighetene: Å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne, og å kunne bruke digitale verktøy som en integrert del av arbeidet med kunst og håndverk. I vekselvirkning mellom fagutøvelse, fagteori og fagtradisjon skal studenten utvikle en bevisst holdning til fagets innhold, relevans og verdi for individ, skole og samfunn.

13.2 Kunst og håndverk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Kunst og håndverk 1 gir en innføring i bilde, skulptur, design og arkitektur. Studenten skal få erfaring med varierte arbeidsmetoder og ulike materialer som gir læringsutbytte i forhold til kravene i gjeldende læreplan for 5. – 10. trinn i grunnskolen. Fagdidaktikk er en integrert del av arbeidet i faget og tar for seg organisert læring i kunst og håndverk, fagets historiske utvikling, relevans og legitimering som allmenndannende fag i skolen. Studenten skal arbeide med

praktiske, skapende prosesser for å bli en god veileder for elevene, og kunne bruke ulike vurderingsformer som bidrar til elevenes læring.

Læringsutbytte for kunst og håndverk 1

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om materialer, teknikker, redskaper og estetiske virkemidler som er vanlige i arbeid med bilder, skulptur, design og arkitektur
- har kunnskap om hovedretninger innenfor bildekunst og skulptur, og utvikling av moderne kunsthåndverk, design og arkitektur
- har kunnskap om kunstteorier og hvordan uttrykksformer fra ulike kulturer nasjonalt og internasjonalt kan være ressurs for eget skapende arbeid og organisert læring
- har kunnskap om hovedtrekkene i fagets historie, begrunnelse, innhold og metoder
- har kunnskap om sentrale teorier om barn og unges to - og tredimensjonale formspråkutvikling, barne- og ungdomskulturens visuelle ytringsformer, estetisk opplevelse, lek og kreativitet
- har kunnskap om gjeldende regler om opphavsrett og personvern ved bruk av kilder, bilder og andre ressurser til undervisning

FERDIGHETER

Studenten

- kan utvikle en idé til ferdig form, dokumentere og vurdere egen skapende prosess, vise praktisk håndlag og være en god rollemodell for elevene
- kan bruke tegning i arbeid med bilde, skulptur, design og arkitektur
- kan eksperimentere med og bruke sentrale materialer, redskaper, virkemidler og teknikker i arbeid med bilder, skulptur, design og arkitektur
- kan velge ut hensiktsmessige materialer, teknikker og verktøy som egner seg for oppgaver på 5.-10. trinn, vedlikeholde redskaper og maskiner og kjenne sikkerhetsrutiner (HMS-rutiner)
- kan anvende digitale verktøy i skapende arbeid
- kan bruke nærmiljøet som kilde til opplevelse og innhenting av kunnskap som utgangspunkt for eget arbeid og som ressurs for elevoppgaver
- kan organisere enkle utstillinger, lage ulike typer presentasjoner og aktivisere elever i arbeid med utstilling av deres egne produkter
- kan bruke enkle analyseverktøy og formidle kunst og formkultur på varierte måter, og se sammenheng mellom ulike kulturuttrykk, barns skapende virksomhet og eget arbeid

- kan bruke fagets innhold, arbeidsmåter og teori i planlegging og gjennomføring av undervisning, og tilrettelegge for tilpasset opplæring for alle elever
- kan formulere oppgaver som fremmer grunnleggende ferdigheter i kunst og håndverk
- kan gjennomføre læringsorientert vurderingspraksis
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan vurdere lærebøker og læremidler i kunst og håndverk for 5.-10. trinn

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan ta i bruk kulturelle forskjeller i elevgruppa som ressurs og utnytte formspråklige variasjoner som utgangspunkt for oppgaver og faglig samtale
- kan bruke digitale læringsarenaer til formidling av fagstoff og egen faglig oppdatering
- kan utnytte fagets muligheter til å fremme gjenbruk og bærekraftig utvikling
- kan bruke kunst og håndverk i tverrfaglige tema- og prosjektarbeid, som design og teknologi, og ivareta den estetiske dimensjonen i opplæringen i samhandling med andre fag

13.3 Kunst og håndverk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Kunst og håndverk 2 bygger på kunst og håndverk 1 og gir fordypet kunnskap gjennom skapende arbeid, fagdidaktisk refleksjon og utvidet innsikt i fagets visuelle og materielle kulturforankring. Gjennom studiet skal studenten videreutvikle egen praktisk ferdighet i faget, og få erfaring med et utvalg av materialer og arbeidsmåter som gir læringsutbytte i forhold til læreplan for grunnskolen med særlig vekt på ungdomstrinnet. Forholdet mellom læreplan og praksis problematiseres gjennom kritisk gransking av oppgaver, undervisning, veiledning og vurdering.

Læringsutbytte for kunst og håndverk 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om bildekunst, skulptur, design og arkitektur de siste 200 år med vekt på nyere uttrykksformer
- har kunnskap om materialer og teknikker knyttet til håndlagde og digitale bilder, og hvordan barn og unge bruker ulike medier og virkemidler i bilder, tekst og lyd
- har kunnskap om skulptur, relieff, objekt, installasjon, og hvordan disse uttrykksformene kan gi barn og unge opplevelse og stimulere til kreativitet i skapende arbeid

- har kunnskap om design, designteorier, ideutviklingsprosesser og samspillet mellom materiale, teknikk, funksjon og formuttrykk
- har kunnskap om design og arkitektur i privat og offentlig rom, hvordan arkitektur virker på oss, danner rammer for våre liv, og gir mulighet til undersøkende og skapende arbeid
- har kunnskap om lærings- og erkjennelsesformer knyttet til kunst og håndverk som estetisk skapende, praktisk handlende og visuelt kommunikativt fag
- har kunnskap om psykologiske og kulturelle faktorer som virker inn på utviklingen av barn og unges formspråk, identitet og kreativitet

FERDIGHETER

Studenten

- kan utnytte materialers bruksegenskaper og estetiske uttrykkskvaliteter i praktisk skapende arbeid og utøve bevisst skjønn ved bruk av estetiske virkemidler
- kan bruke metoder for problemløsning i design og teknologi og inspirere elevene til å utforske egne ideer i møte med materialer, teknikker og arbeidsmåter i faget
- kan analysere og vurdere kunst, hverdagesestetikk og trivialkultur og sette ulike formuttrykk inn i en kunsthistorisk sammenheng,
- kan være bevisst sin rolle som kulturformidler og bruke museer og samlinger i elevens læringsarbeid og eget skapende arbeid
- kan benytte ulike skrifttyper, layout og visuell kommunikasjon for å synliggjøre elevens arbeidsprosesser og resultater, og for å formidle egne og andres formuttrykk
- kan bruke fagspråk sikkert og funksjonelt, og veilede elever i utvikling av fagbegreper i arbeidet med bilder, skulptur, design og arkitektur
- kan planlegge og organisere læring i kunst og håndverk med utgangspunkt i elevenes livsverden og fremme samarbeid og likestilling mellom kjønn og kulturer
- kan lage lokale planer for kunst og håndverk og utnytte relevant teori i arbeid med tilpasset opplæring for elever med spesielle evner, interesser eller vansker
- kan beskrive måloppnåelse i kunst og håndverk, gi læringsfremmende tilbakemeldinger og bidra til at elever kan vurdere sin egen læring
- kan vurdere kvalitet i lærebøker og digitale ressurser og velge hensiktsmessige læremidler knyttet til gjennomføring av undervisning i kunst og håndverk
- kan vurdere estetiske kvaliteter og praktisk tilrettelegging i skolens innemiljø og uterom som ramme om elevenes arbeid med faget
- kan organisere hensiktsmessige verksteder for undervisning i kunst og håndverk tilpasset ungdomstrinnet

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan stimulere til opplevelse, skapende uttrykk og refleksjon og veilede eleven i arbeidsmetoder som fremmer kreativitet og nyskaping
- kan legge til rette for samhandling med lokalt arbeids- og samfunnsliv og bruke fagets muligheter til valg av innhold og arbeidsmåter som fremmer bærekraftig ressursforvaltning
- kan bruke gjeldende læreplaner for grunnskolen som utgangspunkt for faglig utviklingsarbeid med systematisk og forskningsmessig tilnærming og kjenne normer for ansvarlig bruk av innsamlet informasjon

14. Mat og helse

14.1 Faget i lærerutdanningen

Faget mat og helse i grunnskolelærerutdanningen er et allmenndannende, praktisk og estetisk profesjonsfag og skal forberede studentene til å undervise i faget på 5.-10. trinn i grunnskolen. Gjennom studiet skal studentene utvikle kompetanse innenfor fagområdet helsefremmende, miljømessige og kulturelle dimensjon. Studentene skal tilegne seg kunnskaper og ferdigheter som gjør barn og unge i stand til å foreta helsefremmende og forebyggende kostholdsvalg, gjøre barn og unge i stand til å opptre som ansvarlige forbrukere på matområdet og gi dem forståelse for den kulturelle betydningen mat og måltider har for enkeltindivider og samfunn. Samiske mat-tradisjoner, måltidsskikker og tradisjonelle måter å utnytte matressurser fra naturen skal integreres i faget.

14.2 Mat og helse 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet gir en innføring i fagområdet mat og helse og omfatter planlegging, gjennomføring og vurdering av læringsarbeid i faget. Det legges særlig vekt på mat og måltiders helsemessige dimensjon.

Læringsutbytte for mat og helse 1

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om hovedpunkter i fagets historie og om innholdet i de mest sentrale styringsdokumentene som regulerer læringsarbeidet i mat og helse i grunnskolen
- har kunnskap om hvordan didaktiske kategorier som mål, innhold, elevforutsetninger, rammebetingelser og vurdering inngår i planlegging, gjennomføring og vurdering av elevenes læringsarbeid i mat og helse
- har kunnskap om hvordan de grunnleggende ferdighetene å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne og å kunne bruke digitale verktøy har betydning for elevenes læring i faget på ulike trinn
- har kunnskap om sentrale trekk ved utviklingen i norsk kosthold, bakgrunnen for og hovedinnholdet i norsk ernæringspolitikk og de nasjonale kostanbefalingene og næringsstoffanbefalingene
- har kunnskap om de viktigste ernæringsutfordringene blant barn og unge og hvordan en gjennom engasjement hos elevene kan tilrettelegge for et helsefremmende kosthold

- har kunnskap om matvaregruppene og ulike merkeordninger for mat
- har kunnskap om begrepet trygg mat, hvordan trygg mat kan sikres i matvareproduksjonskjeden og hvordan skolen kan sikre trygg mat i sin drift
- har kunnskap om ulike måltidstradisjoner i et flerkulturelt perspektiv
- har kunnskap om hvordan bearbeiding av matvarer og sammensetning av maten påvirker den ernæringsmessige kvaliteten av måltidet

FERDIGHETER

Studenten

- kan redegjøre for omsetningen av næringsstoffer og deres betydning for helsen, og kan kommunisere denne kunnskapen til de ulike aktørene i skolen
- kan lede læringsarbeidet i mat og helse ved å differensiere og variere undervisningen, og ved å gjennomføre en læringsorientert vurderingspraksis
- kan bruke arbeidsmåter som fremmer elevenes undring, skapende evne og evne til å arbeide systematisk med faglige problemstillinger
- kan planlegge og lage trygg og innbydende mat i tråd med de nasjonale kostanbefalingene
- kan bruke mangfoldet i elevgruppen som ressurs og tilrettelegge for matlaging for elever med ulike behov
- kan bruke digitale verktøy til å beregne næringsstoffinnhold og vurdere matens ernæringsmessige kvalitet
- kan formidle smaksopplevelser ved hjelp av sensoriske uttrykk
- kan være en god rollemodell for elevene i forhold til ulike kulturelle og sosiale måltidskontekster
- kan finne fram til, lese og vurdere innholdet i vitenskapelige artikler og rapporter med relevans for faget mat og helse
- kan omforme vitenskaplige funn til praktiske råd om kosthold
- kan vurdere påstander om mat, ernæring og helse og vurdere ulike læremidlers relevans for faget
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere læringsarbeidet i mat og helse ut fra læreplanens intensjon og innhold
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan bruke fagspråk og veilede elevene i deres utvikling av fagspråk

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan formidle sentralt fagstoff, problemstillinger og løsninger og bidra til utvikling av en profesjonell lærerrolle
- kan bidra til å skape et godt læringsmiljø og utvikle gode relasjoner til og mellom elever

14.3 Mat og helse 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet utdyper mat og måltiders kulturelle og miljømessige dimensjoner. Sentralt i emnet er å sette studentens arbeid inn i en vitenskapsteoretisk tradisjon og vurdere mat og helsefaget i en videre samfunnsmessig kontekst.

Læringsutbytte for mat og helse 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om særtrekk ved barns og unges matkultur og deres rolle som forbrukere på matområdet
- har kunnskap om mat og måltiders symbolfunksjoner i ulike kulturer, og hvordan mat og måltider inngår i barns og unges identitetsutvikling og sosialisering
- har kunnskap om hvordan matvaresystemet påvirker forbrukernes mattilbud og handlingsmuligheter
- har kunnskap om hvordan egenskaper ved råvarer og teknologi er knyttet til tradisjon og innovasjon
- har kunnskap om særtrekk ved taus og forskningsbasert kunnskap i mat og helsefaget
- har kunnskap om prinsipper og strategier for implementering av helsefremmende kostholdstiltak i skolen og på andre arenaer der barn og unge oppholder seg
- har kunnskap om hvordan partnerskapsarbeid inngår som sentralt element i folkehelsearbeidet og hvordan skolen kan inngå i slike partnerskap
- har kunnskap om programområder i videregående opplæring som bygger på faget mat og helse i grunnskolen

FERDIGHETER

Studenten

- kan gjennomføre og kommunisere underveisvurdering og sluttvurdering i skolefaget mat og helse og begrunne den vurderingen som er gjort
- kan vurdere ulike sider ved matens og måltidenes helsemessige, kulturelle og miljømessige dimensjoner, og kan stimulere elevene til å gjøre reflekterte matvarevalg
- kan iscenesette måltider innenfor ulike kulturelle og sosiale kontekster og bruke disse ferdighetene som en ressurs i undervisningen
- kan anvende innovative ferdigheter til å skape og prøve ut nye produkter, og bruke disse ferdighetene i skapende arbeid med elever
- kan oppdatere sin kunnskap om forsknings- og utviklingsarbeid som er relevant for læringsarbeidet i faget
- kan planlegge, gjennomføre og rapportere prosjekt basert på vitenskapelige innholdsstandarder som er relevant for undervisningen i faget

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har innsikt i hvordan ny viten innen fagområdet mat og helse er forankret og etablert, og kunne diskutere yrkesetiske problemstillinger
- kan delta i et profesjonelt lærerfelleskap og bidra i lokalt læreplanarbeid
- kan implementere styringsdokumenter som er relevante for undervisningen i mat og helse

15. Musikk

15.1 Faget i lærarutdanninga

Musikkfaget i grunnskolen har som mål å gi alle barn og unge musikkopplæring slik at dei kan ta aktivt del i musikk gjennom aktivitetsformene musisering, komponering og lytting. I musikkstudiet i lærarutdanningane for grunnskolen er det difor lagt vekt på å skape ein god samanheng mellom lærarstudenten si eiga musikalske og kunstnarlege utvikling, og fagdidaktisk kompetanse i å planlegge, gjennomføre og reflektere over musikkundervisning.

Faget i lærarutdanningane skal gje grunnleggande innsikt i den norske og internasjonale musikkarven, i musikk som fleirkulturelt samfunnsfenomen og i musikk som identitetsskapande kraft og uttrykksform. Det skal gje grunnlag for studentane si allmenne danning og faglege vekst og gje dei opplæring i å kunne ta aktivt del i kultur-, skole- og fagutvikling i sitt framtidige yrke. Arbeidet med faget skal på alle nivå omfatte forskingsbasert kunnskap og erfaring knytt til dei aktivitets- og erkjenningsformene vi finn i musikkfaget i gjeldande læreplanar for grunnskolen og i praksisfeltet. Studiet skal gi grunnlag for musikkfagleg samarbeid med andre fagområde og instansar utanom skolen. Utvikling av dei utøvande, personlege og kunstnarlege sidene ved musikkfaget krev øving og modning over lang tid og er difor sentrale på alle nivå.

Faget skal gjere studentane fortrulege med dei grunnleggande ferdigheitene å kunne uttrykke seg munnleg og skriftlig, å kunne lese og rekne og å kunne bruke digitale verktøy, slik desse er utforma i gjeldande læreplan for musikk i grunnskolen.

15.2 Musikk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet har desse hovudkomponentane: Grunnleggande opplæring i utøvande, lyttande og skapande verksemd, innføring i musikkfaget sine deldisiplinar og innføring i skolefaget musikk slik det er forma for trinna 5-10 i gjeldande læreplan.

Dei fagdidaktiske delane av studiet er i særleg grad sikta inn mot musikk læraren sitt arbeid med elevar si faglege læring på trinna 5-10. Undervisningsstoff og arbeidsmåtar i praksisopplæringa skal også gi studentane ferdigheiter, kunnskap og erfaring som gjer dei fortrulege med musikalsk ungdomskultur.

Læringsutbytte for musikk 1

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om dei særprega lærings- og erkjeningsformene som er knytt til kunstnarleg, estetisk og musikalsk verksemd
- har kunnskap om psykologiske og kulturelle faktorar som verkar inn på utviklinga av barn og unges musikalitet, uttrykksformer, kreativitet og identitet
- har grunnleggjande kunnskap om norsk og internasjonal musikk frå ulike sjangrar og musikkhistoriske epokar, om norsk og samisk tradisjonsmusikk og om musikk frå andre kulturar
- har kunnskap om grunnleggjande musikkteori og ulike former for musikkanalyse
- har kunnskap om korleis musikk blir brukt og integrert i ulike former for samfunnsuttrykk, t.d. i film og media og om korleis musikk kan vere eit formande element i slike samanhengar
- har kunnskapar om musikk læraren som leiar og tilretteleggjar for musikkopplæring for trinna 5-10
- har kunnskap om musikkfaget si historie og rolle i samfunnet, læreplanar i faget og faget si læreplanhistorie

FERDIGHEITER

Studenten

- kan syngje og bruke stemma på varierte måtar, uttrykke seg musikalsk og meningsfullt på eige hovudinstrument og akkompagnere song på piano, gitar eller anna akkordinstrument
- kan danse til og med musikk og meiste eit representativt utval av tradisjonelle og moderne dansar frå ulike kulturar til bruk i musikkundervisning på trinna 5-10
- kan leie og instruere song-, samspel- og danseprosessar med medstudentar og med elevar på trinna 5-10
- kan lytte aktivt og reflekterande til eit representativt utval av musikk frå ulike sjangrar, historiske periodar og ulike kulturar
- vise kunnskap om musikken gjennom bruk av musikkanalyse og gjennom verbale så vel som andre kunstrelaterte uttrykksformer, t.d. dans/rørsle og drama
- kan komponere musikk på varierte måtar, improvisere med instrument og stemme og kunne leie improvisasjons- og komposisjonsprosessar for elevar på trinna 5-10
- kan bruke analoge og digitale musikkinstrument og tekniske og elektroniske hjelpemiddel med tanke på musikalsk skaping, formidlingsverksemd og musikkproduksjon
- kan ta i bruk og vurdere varierte arbeidsformer, metodar og læringsmateriell som over tid

- er utvikla i skolefaget musikk for trinna 5-10
- kan leggje til rette for musikalsk opplæring og utvikling for elevar med spesielle evner eller vanskar
 - kan gjennomføre tilpassa opplæring for elevar med ulik bakgrunn, ulike føresetnader og interesser

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan initiere fagleg samarbeid og bruke musikk både som regifag og som støttefag i fleirfaglege tema- og prosjektarbeid i sine framtidige yrkesroller
- har innsikt i og kan drøfte musikkens rolle som identitetsskapar, kommunikasjonsmedium og kulturuttrykk i skolekvardagen og i eit fleirkulturelt samfunn
- kan aktivisere og stimulere elevane si evne til å skape, oppleve, uttrykke og reflektere

15.3 Musikk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet byggjer på musikk 1 og har desse hovudkomponentane: Allsidig opplæring i musikalsk leing og utøvande og skapande verksemd, grunnleggande innføring i ulike sider ved musikk, kultur og samfunn, innføring i kunstfagsbasert forskings og utviklingsarbeid.

Studiet dreier seg om korleis musikkfaget kan bidra til personleg vekst og danning for elevar på 5.-10. trinn, samstundes som studentane skal vidareutvikle ferdigheiter og kunnskapar i musisering og dans, lytting og komponering.

Dei fagdidaktiske delane av musikk 2 er elles i særleg grad retta mot skolen som læringsmiljø og læringsfellesskap i eit fleirkulturelt samfunn. Sentrale tema er kulturelt og musikalsk fellesskap og læring, t.d. i det friviljuge musikklivet; uformell musikkopplæring, t.d. gjennom media og internett, og ulike former for musikalsk læringsarbeid knytt til instansar utanom skolen.

Musikk 2 omfattar norsk og internasjonal forskingsbasert kunnskap knytt til musikkopplæring for elevar på 5.- 10. trinn, og relevante metodar for fagdidaktisk forskings- og utviklingsarbeid.

Undervisingsstoff og arbeidsmåtar i praksisopplæringa skal også gi studentane ferdigheiter, kunnskap og erfaring som gjer dei godt kjende med musikalsk ungdomskultur.

Læringsutbytte for musikk 2

KUNNSKAP

Studenten

- har solid kunnskap om analoge og digitale læringsressursar og læringsmateriell som er utvikla til bruk i skolefaget på 5.- 10. trinn og til uformelle læreprosessar utanom skolen, t.d. på internett, og kunne vurdere desse kritisk
- har kunnskap om kjenneteikn på eit mangfaldig og inkluderande læringsmiljø og fellesskap for musikalsk læring for trinna 5-10
- har solid kunnskap om musikkteori og om musikalsk sjanger-, komposisjons-, og formålære, og om representativ musikk frå ulike tider og i ulike kulturar
- har kjennskap til historia til profesjonsrelevante sider av musikkfaget som vitenskaps- og utøvingsfag
- har kunnskap om musikk og følelseskunnskap og om ulike sider ved musikkens verknad på sinn og kropp, særleg med vekt på musikalsk ungdomskultur

FERDIGHEITER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere ulike læreprosessar knytt til musikk, dans/rørsle og skolekonsertar for trinna 5- 10 og drøfte korleis skolen og samfunnet kan leggje til for slike opplevingar som del av musikkopplæring
- kan framføre et variert repertoar av song og musikk, musikalsk og uttrykksfullt, åleine, og i samspel med andre, i grunnskolen og på andre opplæringsarenaer
- kan improvisere, komponere, arrangere og produsere, utøve og leie, og framføre musikk på konsertar og i andre offentlege rom
- kan vise eit godt utvikla musikkgehør som kan danne grunnlag for musikalsk forståing, eiga musisering og skaping
- kan notere eigne komposisjonar og leggje til rette for musikalsk materiale for ulike framføringsformål og for musikkundervisning og læreprosessar på trinna 5-10
- kan reflektere over og drøfte musikkens rolle i det fleirkulturelle samfunnet med særleg vekt på samspelet mellom musikalsk ungdomskultur og musikktradisjonar frå ulike kulturar
- kan drøfte kva rolle uformelle opplæringsarenaer betyr for musikk- og danseopplæring av elevar på 5.-10. trinn og kva for verknad slike erfaringar kan ha for musikkopplæringa på skolen
- kan vurdere og analysere musikk med utgangspunkt i teori om estetikk og kulturutvikling
- kan vurdere, analysere og delta i varierte fagdidaktiske forskings- og utviklingsprosessar

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere ei heilskapleg musikkopplæring i samarbeid med skolen sine samarbeidspartnarar, i tråd med gjeldande læreplanen for grunnskolen
- kan vurdere ulike verktøy for elevvurdering i musikkfaget og samanlikne med tilsvarande for andre fagområde, og kommunisere grunnlaget for vurdering til elevar, føresette, kollegaer og skoleleiing

16. Naturfag

16.1 Faget i lærerutdanningen

Faget skal gi faglig og fagdidaktisk grunnlag for å undervise naturfag på grunnskolens 5.-10. trinn. Utdanningen skal være knyttet til praksisfeltet, og gi studentene grunnlag for på egen hånd og i samarbeid med andre å utvikle sine kunnskaper og arbeidsmåter. Det legges vekt på forskningsbasert kunnskap om elevenes faglige utvikling gjennom hele grunnskolen. Utdanningen skal gi erfaring med varierte arbeidsformer og didaktisk refleksjon som forbereder til en lærerrolle som fremmer elevenes læring og utvikling av grunnleggende ferdigheter; uttrykke seg muntlig og skriftlig, lese og regne og bruke digitale verktøy. Videre skal faget stimulere til undring, interesse for og positiv opplevelse av naturfaget. Grunnskolelæreren skal kunne ta utgangspunkt i elevenes hverdagerfaringer i planlegging av undervisning og bruke nære og lokale læringsarenaer på en slik måte at fagstoffet konkretiseres og støtter utviklingen av det naturfaglige språket. Læreren skal også kunne ivareta flerkulturelle perspektiver i naturfagsundervisningen og bidra til respekt for samers og andre urfolks tradisjonskunnskap om naturen og bruk av naturressursene.

Naturvitenskap og teknologiske nyvinninger har vært en grunnleggende forutsetning for utviklingen av vår sivilisasjon. Vi står i dag overfor utfordringer i samfunn og miljø der kunnskap i naturvitenskapsfagene vil være avgjørende både nasjonalt og globalt. Utdanning for bærekraftig utvikling krever grunnskolelærere som har kunnskaper om både lokale og globale miljøutfordringer. De må kunne tilrettelegge for læring som fremmer elevenes naturglede og ansvarfølelse og som etter hvert utvikles til kunnskap og engasjement for miljøet. Faget skal vise at naturvitenskapelige og teknologiske vurderinger gjøres i forhold til etiske verdier og idealer. Faget skal legge grunnlag for å se naturvitenskapens verdensbilde som et kulturprodukt, der observasjoner, eksperimenter, drøftinger og teori gradvis endrer vår erkjennelse.

Naturfag henter sine kunnskaper fra naturfagdidaktikk, biologi, fysikk, kjemi, geofag, astronomi og teknologi. Grunnskolelæreren på 5.-10. trinn skal kunne planlegge og gjennomføre undervisningen som et helhetlig fag tilpasset alle elever.

16.2 Naturfag 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet skal gi faglig trygghet i noen relevante områder av grunnskolefaget for 5.-10. trinn. Det legges vekt på å utvikle kunnskaper om bærekraftig utvikling og kompetanse i å introdusere elevene for nye emner i naturfaget og legge til rette for videre faglig utvikling. Det å kunne

videreutvikle elevenes sansing, oppdagerglede, undring, naturglede og naturfagspråk, er en vesentlig del av denne kompetansen. Emnet skal gi grunnlag for å kunne bruke elevaktive læringsformer på ulike læringsarenaer. Emnet dekker ikke hele den faglige bredden i grunnskolefaget for 5.-10. trinn. Bredden kan oppnås gjennom å ta naturfag 2.

Læringsutbytte for naturfag 1

KUNNSKAPER

Studenten

- har kjennskap til vanlige begrunnelser for naturfagets plass i skolen
- har kunnskap om naturvitenskapens metoder og tenkemåter
- har kunnskap om hverdagsforestillinger knyttet til relevant fagstoff
- har oversikt over navn, egenskaper og karakteristiske trekk til noen vanlige arter/grupper av organismer
- forstår hvordan vekselvirkning skjer innen og mellom økosystemets biotiske og abiotiske komponenter
- har innsikt i hvordan økosystemer kan endres over tid, både som resultat av naturlige og menneskeskapte påvirkninger, samt konsekvenser av dette for det biologiske mangfoldet
- har kjennskap til navn, egenskaper og karakteristiske trekk til vanlige mineraler og bergarter, og til hovedtrekkene i den geologiske utviklingen på jorda
- har kunnskap om navnsetting, oppbygning og egenskaper hos vanlige kjemiske stoffer, og hvordan periodesystemet kan brukes til å forklare dette
- har kunnskap om kjemiske reaksjoner på makro- og mikronivå
- har kjennskap til hvordan energibegrepet kan brukes i beskrivelsen av kjemiske prosesser
- har oversikt over global oppvarming, ozonproblematikk og noen andre miljøutfordringer knyttet til kjemiske stoffers innvirkning på miljøet, samt konsekvenser av disse miljøutfordringene
- har kunnskap om fysiske fenomener på makro og mikronivå knyttet til vann, luft, lyd og lys
- har kunnskap om mekanikk med spesielt fokus på energi og ulike energiformer, og kjenner relevante forsøk og enkle beregninger
- har kjennskap til vanlige værelementer og lokale værphenomener
- har kjennskap til begrepet bærekraftig utvikling og miljøutfordringer knyttet til biologisk mangfold

FERDIGHETER

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere undervisning i naturfag
- kan anvende naturfaglige kunnskaper i samtaler med elever om naturen og naturfaglige fenomener
- kan anvende relevant naturfagsutstyr, modeller og praktiske aktiviteter som støtte for elevers læring
- kan anvende varierte undervisningsmetoder inne og ute, som fremmer elevers undring og læring i naturfag
- kan tilrettelegge naturfagundervisning som fremmer alle grunnleggende ferdigheter
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- har strategier for å avdekke og eventuelt endre elevenes hverdagsforestillinger
- kan drøfte problemstillinger i naturfagundervisningen knyttet til tilpasset opplæring og undervisning i et flerkulturelt miljø
- kan bruke resultater fra naturfagdidaktisk forskning i planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere teknologi- og designprosjekter med et flerfaglig perspektiv, med problemstillinger knyttet til utnyttelse og overføring av energi
- kan bruke naturfaget som støttefag i tverrfaglige og flerfaglige sammenhenger
- kan bruke naturfag som utgangspunkt for utvikling av elevers kompetanse om bærekraftig utvikling og globale miljøutfordringer

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har innsikt i hvordan gjeldende læreplan for grunnskolen kan brukes som utgangspunkt for naturfagundervisning
- har god forståelse av sin egen rolle og praksis som naturfaglærer
- har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger
- kjenner krav til sikkerhet i naturfagundervisningen, og kan anvende disse i undervisningen

16.3 Naturfag 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet supplerer første 30 stp, og til sammen skal de danne grunnlag for å gi faglig trygghet på hele bredden av grunnskolefaget 5.-10. trinn. På noen sentrale faglige og fagdidaktiske områder skal det også utvikles dypere kunnskap. Det legges vekt på å utvikle kompetanse i å undervise

elever så de videreutvikler sansing, oppdagerglede, undring og naturglede. Ferdigheter og generell kompetanse som grunnskolelærer for 5.-10. trinn videreutvikles fra naturfag 1. Emnet skal gi økt erfaring i å bruke elevaktive læringsformer på flere ulike læringsarenaer.

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om årsaker til usikkerhet og feilkilder i målinger og resultater, og hvordan disse vurderes og håndteres
- har kjennskap til eksempler på hvordan naturvitenskapene har utviklet seg gjennom historien
- har oversikt over cellens oppbygging og viktige livsprosesser, kjenner til forskjeller mellom celletyper og kan beskrive hvordan celler deler seg
- har forståelse av DNA-molekylets funksjon både som arvestoff og i styring og regulering i cellen, og kjenner mekanismer for hvordan egenskaper hos levende organismer påvirkes av arv og miljø
- har en helhetlig forståelse av prinsippene og mekanismene bak biologisk evolusjon, og evolusjon som grunnlaget for moderne biologi
- har kunnskap om kroppens organsystemer, fosterutvikling og fødsel
- har kjennskap til helsemessige aspekter relatert til humanfysiologien
- har oversikt over virkninger av rusmidler og rusmiddelrelaterte helseskader
- har kunnskap om pubertet, seksualitet og helsemessige tema knyttet til dette
- har kjennskap til næringsstoffer og kan sette disse i sammenheng med kosthold og livsstilsykdommer
- har kunnskap om kjemiske stoffer og deres reaksjoner på et kvantitativt nivå
- har kjennskap til sentrale laboratorieteknikker og tester med relevans til kjemi i hverdagen og miljøet
- har kjennskap til de mest sentrale stoffers kretsløp i naturen, og hvordan dette kan knyttes til miljøspørsmål og andre hovedområder i naturfag
- har kjennskap til oppbygging av viktige organiske stoffgrupper og egenskaper, samt deres betydning for levende organismer og miljøet
- har kunnskaper om grunnleggende magnetisme, elektronikk, elektrisitet og det elektriske energisystemet, og kjenner relevante forsøk og enkle beregninger
- har gode kunnskaper om energibevaring, energikvalitet, fornybare og ikke-fornybare energikilder
- har kjennskap til kreftene i naturen, atom- og kjernefysikk og samfunnsmessige og etiske problemstillinger knyttet til utnyttelse av kjerneenergi
- har kjennskap til eksempler på teknologi som har ført til store sprang i historien
- har kjennskap til hvordan universet har oppstått og utviklet seg, og hvordan romfart og romforskning har bidratt til kunnskap om solsystemet og universet

- har kjennskap til de store værsystemene som bestemmer mye av vær og klima i Norge, og hvordan vær og klima påvirker naturen og samfunnet
- har gode kunnskaper om noen lokale og globale miljøutfordringer

FERDIGHETER

Studenten

- kan utvikle undervisningsopplegg som fremmer elevers undring og læring i naturfag
- kan anvende relevant naturfagsutstyr, flere modeller og praktiske aktiviteter
- kan utøve en helhetlig vurderingspraksis og gi tilpasset tilbakemelding
- kan håndtere kjemikalier og lage kjemiske blandinger og løsninger
- kan finne, vurdere og henvise til naturfaglig informasjon og fagstoff, og anvende det i undervisning og drøftinger med kolleger
- kan planlegge, gjennomføre og vurdere teknologi- og designprosjekter med et flerfaglig perspektiv, med problemstillinger knyttet til bruk av elektronikk
- kan bruke faget som regifag i tverrfaglige og flerfaglige sammenhenger

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har forståelse av rolle, praksis og utviklingsmuligheter som naturfaglærer
- har god innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger

17. Religion, livssyn og etikk

17.1 Faget i lærerutdanningen

Religion, livssyn og etikk (RLE) er sentrale omgrep for å forstå korleis individ og samfunn tek form, og kvifor vi tenker og handlar som vi gjer. Kristen tru og tradisjon har i særleg grad prega norsk kultur og historie. Samstundes har ulike livstolkingar vakse fram i bryting og samspel mellom religiøs og filosofisk tenking og med impulsar frå ein global kontekst.

Faget inneheld områda religionar og livssyn, filosofi og etikk og fagdidaktikk. Det hentar stoff og perspektiv frå religionsvitskap, teologi, filosofi og idéhistorie, men òg frå andre samfunns- og kulturfag, samt pedagogikk. Fagdidaktikk er eit eige område, men fagdidaktisk teori og praksis er sentralt i alle RLE - emna. Faget har i tillegg viktige estetiske element og er nært knytt til ei rad andre fag i lærerutdanninga.

RLE-faget skal gje lærarstudentane kunnskap og tolkingsverktøy til å undervise og leie læringsprosessar i RLE. Studentane skal lære å arbeide med ei grunnleggjande fagdidaktisk tilnærming, der spørsmål om stoff (*kva*) og metode (*korleis*) blir drive aktivt fram av refleksjon over kva som legitimerer fag og emne i samfunnet og i høve til dei overordna måla for skolen (*kvifor*).

Faget er òg eit danningfag. Det skal styrkje studentane sin vurderings- og handlingskompetanse, deira evne til å reflektere over eigne livstolkingar og til å samarbeide med kollegaer og elevar kring utfordringane i det fleirkulturelle samfunnet i høve til religiøse, livssynsmessige, filosofiske og etiske problemstillingar.

RLE-faget skal følgje vitskaplege normer og presentere dei ulike religionane og livssyna sakleg orienterande, kritisk og med respekt for eigenarten deira. Faget har ein brubbyggjarfunksjon. Det skal gje medvit om felles verdiar i samsvar med menneskerettane og fremje toleranse. Dette føreset kritisk refleksjon og evne til å sjå tradisjonar innanfrå og utanfrå, noko som krev fagkunnskap så vel som praktisk øving i å argumentere og tolke kva andre meiner.

Generelt skal vektinga mellom fagemna i RLE 1 vere om lag som i gjeldande læreplan for grunnskolen, medan ein i RLE 2 kan vekte annleis ut frå lokale omsyn, så lenge alle fagemna er rimeleg dekte.

17.2 Religion, livssyn og etikk 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emnet omhandlar ni fagemne: jødedom, kristendom, islam, hinduisme, buddhisme, anna religiøst mangfald, livssyn, etikk og filosofi. Her arbeider ein med ei systematisk tilnærming til religionane og anna fagstoff slik dette kjem til uttrykk innanfor kunst, arkitektur, drama eller musikk. Ein arbeider særleg med tekstgrunnlag, samanlikningar og kritikk av religionar og livssyn, spørsmål om modernitet og religionar og livssyn i verda i dag, nye religiøse retningar, religiøsitet blant unge og andre område med stor relevans for målgruppa i skolen. Det er òg ei vektlegging på nyare religions- og filosofihistorie og på dei kulturelle forholda som ungdom veks opp i og som er avgjerande for dannelsingsprosessen deira. I samband med praksis skal ein særleg arbeide med studentrøynslene i høve til dialog med ungdom og mellom ungdomar og etableringa av ein god lærings- og klasseromkultur i faget.

Læringsutbyte for RLE 1 (5-10)

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om religionar og livssyn i faget: mangfald og ulike retningar, trusinnhald og oppfatningar, praksis, etikk og estetiske uttrykk, med særleg vekt på kristendommen og norske forhold
- har kunnskap om kva religiøse seremoniar og høgtider har å seie for unge
- har kunnskap om religionshistorie med vekt på i nyare tid og særleg på kristendommens historie frå reformasjonen og framover
- har kunnskap om heilage tekstar: hovudinnhald, historisk bakgrunn og sentrale forteljingar, med særleg vekt på Bibelen
- har kunnskap om samanlikningar mellom religiøse tradisjonar og sekulære livssyn
- har kunnskap om vestleg filosofihistorie, særleg menneskesyn og etikk
- har kunnskap om humanisme som livssyn i historisk kontekst og som filosofisk perspektiv i ulike variantar i bryting med andre menneskesyn gjennom historia
- har kunnskap om etiske teoriar og bruken av desse i høve til nokre aktuelle problemstillingar
- har kunnskap om menneskerettane og FN's barnekonvensjon og diskusjonane om ulike konsekvensar av desse for undervisninga i RLE
- har kunnskap om diskusjonane kring kognitiv forvirring i møte med religiøst og anna kulturelt mangfald

- har kunnskap om grunnskolefaget si historie i hovudtrekk, grunngjeving, innhald og føremål
- har kunnskap om sentrale arbeidsmåtar og vurderingsformer i faget i høve til dei aktuelle trinna
- har kunnskap om barns og unges gudsomgrep, religiøse førestellingar og opplevingar
- har kunnskap om kva religiøse seremoniar og høgtider har å seie for barn og unge
- har kunnskap om reglement for fritak på religiøst og livssynsmessig grunnlag

FERDIGHEITER

Studenten

- kan planleggje, gjennomføre og vurdere RLE-undervisning på ein sjølvstendig og fagleg gjennomtenkt måte med vekt på danningperspektiv og dei fleirkulturelle utfordringane
- kan setje seg inn i unge sine tankar og førestellingar om religiøse og filosofiske spørsmål og kan samtale med dei om dette
- kan samtale med unge om tilhøve som oppstår i samband med vanskelege livssituasjonar
- kan bruke sentrale arbeidsmåtar med vekt på dialog, utforsking, samanlikning og kritisk og analytisk arbeid i undervisning og læring
- kan samarbeide med andre lærarar, elevar og heimen om faget
- kan gjennomføre tilpassa opplæring i RLE, mellom anna med omsyn til elevar med bakgrunn i ulik tru og ulike livssyn
- kan legge til rette for utvikling av dei grunnleggande ferdigheitene i undervisninga
- kan kombinere kravet om objektiv, kritisk og pluralistisk undervisning i RLE med varierte, elevaktive og engasjerande arbeidsmåtar
- kan reflektere kritisk over innhaldet i faget og over verdimålsettingane for faget og over forholdet mellom fag, undervisning og eiga utvikling i yrkesutøvinga
- kan bruke internett og digitale læremidlar på ein kritisk og pedagogisk måte i undervisninga

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har yrkesetisk kompetanse og kan sjå dette i samanheng med religiøse og livssynsmessige tradisjonar
- kan leggje til rette for samarbeid mellom heimen, skolen og lokalmiljøet
- har forståing for rolla som verdiformidlar i eit fleirkulturelt samfunn.

17.3 Religion, livssyn og etikk 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

I emnet arbeider ein vidare med dei ni fagemna, samstundes som ein går nærare inn i nokre av dei og/eller arbeider med dei i eit særskilt perspektiv. Fordjupinga går særleg i retning av undervisninga av eldre barn og ungdom og korleis dei lærer. Det kan vere ei viss vektlegging i spørsmål om medborgarskap og danningsspørsmål i eit fleirkulturelt og særleg fleirreligiøst samfunn, religions- og filosofihistorie før 1500-talet, samanlikning av religionar i lys av modernitet, perspektivmangfald og kjeldekritikk. Andre mogelege fagemne er sikhisme og baha'i. I samband med praksis skal ein særleg arbeide med utfordringane knytte til læringsorienterte vurderingar i høve til haldnings- og trusspørsmål.

Læringsutbyte for religion, livssyn og etikk 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om viktige trus - og livstolkingar i religionane, anna religiøst mangfald i historisk og aktuelt perspektiv, med vekt på europeiske og meir globale forhold
- har kunnskap om religionshistorie med vekt på eldre tid og særleg på kristendommens historie fram til og med reformasjonen
- har kunnskap om heilage tekstar med viktige forteljingar i religionane, deira litterære uttrykk og sjangrar, verknadshistorie, hermeneutikk og historisk-vitskaplege perspektiv på tekstane
- har kunnskap om samisk religionshistorie
- har kunnskap om samanlikningar mellom religiøse tradisjonar og praksisar
- har kunnskap om sekulære livstolkingar med vekt på ideologiar
- har kunnskap om vestleg filosofihistorie med vekt på antikken
- har kunnskap om religiøse, humanistiske og naturalistiske verdiperspektiv i møte med aktuelle utfordringar som spørsmål om liv og død, kjønn og likestilling, seksualitet, økonomi, miljø og ressursbruk, rusmiddel og rusmisbruk
- har kunnskap om FNs internasjonale konvensjonar om menneskerettane og ILO-konvensjonen om urfolk og stammefolk i sjølvstendige statar, samt aktuell diskusjon om menneskerettsomgrepet
- har kunnskap om grunnskolefaget si historie med særleg vekt på tida etter 1997 og ulike løysingar på religions- og filosofundervisninga i andre land
- har kunnskap om eit breitt utval av mogelege arbeidsmåtar i faget og tilsvarande vurderingsformer

FERDIGHEITER

Studenten

- kan bruke eit breitt utval av varierte arbeidsmåtar med vekt på utforskande samtalar
- kan vurdere lærebøker og andre læremiddel i faget, òg i eiga undervisning
- kan lage lokale læreplanar i RLE
- kan reflektere over eiga utvikling i yrkesutøvinga som RLE-lærer
- kan integrere dei grunnleggande ferdigheitene i RLE-undervisninga: kunne uttrykkje seg munnleg og skriftleg, lese ulike typar tekstar og rekne
- kan tolke korleis tekstar, kunst og arkitektur uttrykkjer meining i RLE-emna, gjennom sjangrar, symbol, metaforar og andre verkemiddel
- kunne bruke digitale verktøy med særleg blick for kjeldekritikk i høve til søk etter informasjon og etiske spørsmål om nettetikette og personvern
- kan bruke prinsippa for erfaringsbasert forskning i eiga verksemd som RLE-lærer

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan gjere greie for ulike konsekvensar av verdigrunnlaget for skolen
- kan sjå ungdomskultur og samfunn elles i samanheng med religionar og livssyn

18. Samfunnsfag

18.1 Faget i lærerutdanningen

Samfunnsfagstudiet i grunnskolelærerutdanningen omfatter fagdisiplinene historie og geografi og fagområdet samfunnskunnskap. Faget skal utvikle kompetanse til å undervise i grunnskolen på 5. - 10. trinn, og skal legge vekt på faglig fordypning. Studiet skal kvalifisere studenten til å kunne arbeide selvstendig både med fagspesifikke og didaktiske utfordringer.

Faget skal settes inn i et fagdidaktisk perspektiv og forberede studentene til yrkesrollen som samfunnsfaglærer. Gjennom ulike tilnæringsmåter til undervisning og didaktisk refleksjon skal studentene utvikle en lærerrolle som fremmer elevenes samfunnsbevissthet, interesse for faget.

Samfunnsfag skal utvikle en bred forståelse for samspill og konflikt mellom mennesker, samfunn og natur i ulike tidsepoker og i ulike deler av verden. Studentene skal arbeide med utvalgte geografiske områder, historiske epoker og ulike samfunnsfaglige områder. Faget skal bidra til kunnskap om samenes historie og situasjon som urfolk.

Arbeidet med samfunnsfag skal fremme studentens samfunnskompetanse og evne til å være medborger i et flerkulturelt samfunn. Studenten skal også oppøve sin evne til å bidra til slik læring i grunnskolen.

Faget skal bidra til at studentene kan arbeide med de grunnleggende ferdighetene; å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, å kunne lese og regne og å kunne bruke digitale verktøy.

18.2 Samfunnsfag 1

Presentasjon av emnet (30 stp)

Samfunnsfag 1 omfatter like deler geografi, historie og samfunnskunnskap. I geografi vektlegges geografiske hovedtrekk globalt, regioner utenom Europa generelt, og de nye vekstregionene særskilt. I historie står konflikter og samfunnsendring fra antikken fram til i dag sentralt, i tillegg til historiebruk og fortidsforståelse hos barn og ungdom. I samfunnskunnskap legges det særlig vekt på politiske, økonomiske og kulturelle samfunnsforhold, nasjonalt og internasjonalt.

Læringsutbytte for samfunnsfagl

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om samfunnsfag som skolefag og nyere samfunnsfagdidaktikk
- har kunnskap om ungdoms historieforståelse og historiebruk
- kjenner til undervisningspraksis og -utfordringer i samfunnsfag på 5.-10. trinn
- har kunnskap om sosialisering og identitetsutvikling i barne- og ungdomsårene
- har kunnskap om nasjonal og internasjonal politikk, rettsvesen og økonomi
- har kunnskap om barns og unges rettigheter, demokrati, politiske og økonomiske deltakelse
- har kunnskap om klima, miljø, ressurs og ressurskonflikter nasjonalt og internasjonalt
- har kunnskap om de historiske hovedtrekkene ved samfunnsutviklingen i Norge, Stpmi og verden fra antikken til i dag
- har kunnskap om ulike samfunn, kulturer og historiske vilkår
- har kunnskap om arbeidsliv og verdiskaping
- har kjennskap til sentrale samfunnsfaglige teorier og metoder
- har kjennskap til sentrale samfunnsfaglige kilder i faget og kritisk vurdering av disse

FERDIGHETER

Studenten

- kan anvende faglige og fagdidaktiske kunnskaper og ferdigheter i geografi, historie og samfunnskunnskap i henhold til gjeldende læreplan og kritisk vurdere egen undervisning
- kan beskrive og analysere livsformer og levekår i ulike deler av verden
- kan fremme elevenes evne til nyskapning og kreativitet i arbeidet med samfunnsfaglige spørsmål
- kan arbeide selvstendig med faglige spørsmål og analysere faglige problemstillinger ut fra fagområdets fakta og teorigrunnlag
- kan planlegge, lede og vurdere elevers læringsarbeid på en måte som tar hensyn til mangfoldet i elevgruppen, ulike behov og kulturell og språklig bakgrunn
- kan vurdere elevenes måloppnåelse med og uten karakter, og begrunne vurderingene
- kan bruke samfunnsfaglige kilder og materiale i arbeidet med utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter
- kan bruke og vurdere digitale verktøy og kilder i opplæringen, og bidra til at elevene kan forholde seg aktivt og kritisk til digitale medier

- kan bidra til å utvikle elevenes muntlige ferdigheter gjennom øving i møtedeltakelse, debatter og andre muntlige aktiviteter i faget
- kan bruke og vurdere relevansen av faglige hjelpemidler og uttrykksformer i samfunnsfag
- kan kritisk vurdere lærebøker og andre læremidler til bruk i opplæringen
- kan lede elever i selvstendig arbeid innenfor fagets rammer
- kan legge til rette for opplæring om samfunnsforhold i et flerkulturelt og globalt perspektiv, med vekt på menneskerettigheter og demokratiske prinsipper

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan tilrettelegge for samarbeid og konfliktløsning i arbeid med elevene
- kan reflektere kritisk over samfunnsfaglige spørsmål og stimulere til kritisk tenkning
- kan forstå aktuelle samfunnsforhold i et historisk perspektiv
- kan reflektere over egen praksis og oppdatere seg faglig
- kan kommunisere og samarbeide med barn og foresatte med ulik sosial og kulturell bakgrunn
- har innsikt i barns og ungdoms forståelse av faget

18.3 Samfunnsfag 2

Presentasjon av emnet (30 stp)

Emne 2 bygger på emne 1 og gir større rom for faglig fordypning i historie, geografi og samfunnskunnskap. Emnet skal gi økt kunnskap og innsikt i sentrale deler av samfunnsfaget og åpne for faglig og fagdidaktisk fordypning belyst ved de tre fagområdene. Emnet omfatter vitenskapelig arbeid med emner som er relevant for opplæring i samfunnsfag på 5.-10. trinn.

Emnet skal også gi utvidet forståelse av sammenhengen mellom teoretiske perspektiv og didaktiske spørsmål. Kritisk vurdering av ulike sider ved samfunnsfagopplæring for 5.-10. trinn, spesielt med henblikk på problematikk knyttet til overgangen mellom trinnene, er sentralt. I tillegg omfatter emnet læringsfremmende aktiviteter og arbeidsmåter i forhold til gjeldende læreplan for 5.-10. trinn.

Læringsutbytte for samfunnsfag 2

KUNNSKAP

Studenten

- har kunnskap om hendelser og forhold i samtida i lys av maktforhold og menneskers handlinger og valg i nær og fjern fortid
- har kunnskap om samspill og konflikt mellom naturgrunnlag og levekår
- har kunnskap om utviklingen i den globale verdensøkonomien og politiske, kulturelle, miljømessige og sosiale konsekvenser av denne utviklingen, også i et urfolksperspektiv
- har kunnskap om sosialisering og identitetsutvikling i ungdomsårene
- har kunnskap om vitenskapelige teorier og metoder i faget
- har kunnskap om relevant forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet
- har kunnskap om sentrale fagdidaktiske metoder og teorier

FERDIGHETER

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap og resultat fra forsknings- og utviklingsarbeid
- kan arbeide selvstendig med faglige og fagdidaktiske spørsmål og analysere faglige problemstillinger ut fra fagområdets fakta og teorigrunnlag
- kan kritisk analysere samfunnsfaglige problemstillinger og stimulere til dette i opplæringen
- kan arbeide selvstendig med faglige spørsmål og analysere faglige problemstillinger ut fra fagområdets fakta og teorigrunnlag
- kan reflektere over og vise innsikt i historiske prosesser
- kan beherske og vurdere bruk av faglige hjelpemidler og uttrykksformer i samfunnsfag
- kan tilpasse undervisningen til enkelteleven ved å legge til rette for varierte og differensierte læringsaktiviteter
- kan bevisstgjøre elevene i valg av læringsstrategier
- kan ta i bruk og veilede elever i sentrale samfunnsfaglige metoder

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- kan oppdatere seg faglig og reflektere over egen praksis
- kritisk reflektere over samfunnsfaglige problemstillinger
- kan arbeide selvstendig og sammen med andre for å identifisere, analysere og løse problemer knyttet til elevers læring og utvikling i samfunnsfaget